

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

“Μελετώντας εμπειρικά την Ολοκληρωτική αγάπη στην
Κύπρο: Μια κοινωνιο-ψυχολογική προσέγγιση”.

Μαρία Ματσαγγίδου.
Λεμεσός 2012.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Copyright © Μαρία Ματσαγγίδου, 2011-2012.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στους πρώτους φοιτητές και αποφοίτους του τμήματος Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Εύχομαι να έχουν μια άριστη ερευνητική και επαγγελματική σταδιοδρομία.

Η εργασία δε θα μπορούσε να ολοκληρωθεί χωρίς την υποστήριξη της επιβλέπουσας καθηγήτριας κ. Βίκυς Τρίγκα στην οποία οφείλω άπειρες ευχαριστίες και απεριόριστο σεβασμό. Ιδιαίτερες ευχαριστίες επίσης στην οικογένεια μου που με στήριξε στις ατέλειωτες ώρες μελέτης και συγγραφής.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα πραγματεύεται και εξετάζει τη σύσταση της ερωτικής αγάπης στην Κυπριακή κοινωνία, όπως αυτή προκύπτει από την Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία του Robert Sternberg έχοντας ως βάση την παρουσία ή απουσία αντίστοιχα τριών συστατικών (πάθος, εγγύτητα, δέσμευση). Στηριζόμενοι σε ένα ερευνητικό σχέδιο που απαρτίζεται από δυο πειραματικές ομάδες και ομάδα έλεγχου, μελετήσαμε το φαινόμενο της Ολοκληρωτικής αγάπης στον πληθυσμό της Κύπρου. Το θεωρητικό πλαίσιο βασίστηκε στην Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία με στόχο τον έλεγχο υποθέσεων που τέθηκαν και από άλλα θεωρητικά πλαίσια. Το βασικό ερευνητικό ερώτημα αφορούσε την ύπαρξη της Ολοκληρωτικής αγάπης, στη σχέση των ανθρώπων, μέσα σε ένα μεταβαλλόμενο κοινωνικό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από τη διαρκή αλλαγή των αναπαραστάσεων και των ρόλων των δύο φύλων, την εξέλιξη των διαπροσωπικών σχέσεων, την επικράτηση ενός ατομοκεντρικού μοντέλου ατομικής και κοινωνικής δράσης, τη μεταβολή των κοινωνικών κανόνων σε σχέση με την έννοια και τη δομή της οικογένειας, τα νοήματα που αποδίδονται στην εργασία, την κοινωνική καταξίωση καθώς και τη σεξουαλικότητα, τις προσωπικές ελευθερίες, τη σύναψη σχέσεων. Τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψαν από αντιπροσωπευτικό δείγμα 320 υποκειμένων στην Κύπρο. Συμφωνά με τις αναλύσεις προέκυψε ότι περίπου το 30% των υποκειμένων βιώνουν την Ολοκληρωτική αγάπη, που είναι η πλήρης και έντονη ύπαρξη συναισθημάτων πάθους, εγγύτητας και δέσμευσης. Συγχρόνως και πάλι περίπου το 30% των υποκειμένων, δε βιώνουν καθόλου συναισθήματα έρωτα. Αυτή τη μορφή αγάπης την ονομάζουμε Μη – Έρωσ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εξώφυλλο - Τίτλος.....	1
Πνευματικά δικαιώματα (copyright)	2
Αφιέρωση - Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη	4
Πίνακας περιεχομένων.....	5
Λίστα Πινάκων	6
Λίστα Διαγραμμάτων.....	8
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή – Αναγκαιότητα Μελέτης.....	9
Κεφάλαιο 2: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	13
Κεφάλαιο 3: Μέθοδος.....	36
Εργαλεία.....	36
Δείγμα.....	39
Διαδικασία.....	42
Κεφάλαιο 4: Αποτελέσματα	45
Κεφάλαιο 5: Συζήτηση – Συμπεράσματα.....	60
Βιβλιογραφία	63
Παραρτήματα.....	65
Πίνακες ANOVA	65
Δείγμα Ερωτηματολογίου	72

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Διαφορετικά ύφη αγάπης	14
Πίνακας 2. Διαφορετικές μορφές έρωτα.....	16
Πίνακας 3. ANOVA: Αυτοαντίληψη του βιώματος της Ολοκληρωτικής αγάπης	65
Πίνακας 4. ANOVA: Συσχέτιση τριών συστατικών με τη Διάρκεια σχέσης στο χρόνο.....	65
Πίνακας 5. ANOVA: Ερώτηση ελέγχου1 της αυτοαντίληψης των τριών συστατικών	66
Πίνακας 6. ANOVA: Ερώτηση ελέγχου2 της αυτοαντίληψης του Πάθους.....	66
Πίνακας 7. ANOVA: Ερώτηση ελέγχου2 της αυτοαντίληψης της Εγγύτητας.....	66
Πίνακας 8. ANOVA: Ερώτηση ελέγχου2 της αυτοαντίληψης της Δέσμευσης	67
Πίνακας 9. ANOVA: Πάθος, Χρονική διάρκεια σχέσης και Ολοκληρωτική αγάπη	67
Πίνακας 10. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Μοντέλο ενίσχυσης συναισθήματος	67
Πίνακας 11. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Αρχή της αμοιβαιότητας.	67
Πίνακας 12. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Ομοιότητα στάσεων – Ατομικές.	68
Πίνακας 13. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτικές.	68
Πίνακας 14. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτισμικές.	68
Πίνακας 15. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Κοινωνικότητας	69
Πίνακας 16. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Ελκυστικότητας	69
Πίνακας 17. ANOVA: Ολοκληρωτική αγάπη & Αρχή της ισοτιμίας.....	69
Πίνακας 18. ANOVA: Μη - Έρωσ & Μοντέλο ενίσχυσης συναισθήματος	69

Πίνακας 19. ANOVA: Μη - Έρως & Αρχή της αμοιβαιότητας.....	70
Πίνακας 20. ANOVA: Μη - Έρως & Ομοιότητα στάσεων – Ατομικές.....	70
Πίνακας 21. ANOVA: Μη - Έρως & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτικές.....	70
Πίνακας 22. ANOVA: Μη - Έρως & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτισμικές	71
Πίνακας 23. ANOVA: Μη - Έρως & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Κοινωνικότητας	71
Πίνακας 24. ANOVA: Μη - Έρως & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Ελκυστικότητας	71
Πίνακας 25. ANOVA: Μη - Έρως & Αρχή της ισοτιμίας.	71

ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1. Γραφική αναπαράσταση της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρίας.....	18
Σχήμα 2. Ποσοστά συμμετοχής δυο φύλων.....	40
Σχήμα 3. Ηλικία του δείγματος.....	41
Σχήμα 4. Συχνότητα του «τύπου σχέσης» των υποκειμένων.....	42
Σχήμα 5. Ποσοστά τύπων έρωτα.....	46
Σχήμα 6. Συσχέτιση Σεξουαλικότητας & Διάρκειας σχέσης.....	49
Σχήμα 7. Συσχέτιση πάθους & ηλικίας των υποκειμένων.....	52
Σχήμα 8. Ποσοστά αντρών ορισμού Αγάπης.....	54
Σχήμα 9. Ποσοστά γυναικών ορισμού Αγάπης.....	54
Σχήμα 10. Ποσοστά ηλικιών ορισμού Αγάπης.....	55
Σχήμα 11. Συσχέτιση βιώματος ολοκληρωτικής αγάπης με μοντέλο διάρκειας σχέσης στο χρόνο.	57
Σχήμα 12. Μη – έρωσ και τύπος σχέσης.....	58
Σχήμα 13. Συσχέτιση μη- έρωσ και Ομοιότητας στάσεων.....	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ζώντας στις απαρχές του 21^{ου} αιώνα βρισκόμαστε αντιμέτωποι με δύο αντικρουόμενες απόψεις όσον αφορά την αγάπη και τον έρωτα. Η πρώτη αναφέρεται στο γεγονός ότι οι άνθρωποι ανοίγονται στον έρωτα με τις καλύτερες προθέσεις και με όνειρα αιώνιας αφοσίωσης. Στις ερωτικές σχέσεις ο ένας υπόσχεται την ολοκλήρωση του άλλου μέσα από την αγάπη που θα προσδώσει μια νέα διάσταση πληρότητας στη ζωή του. Στον έρωτα η σεξουαλική σχέση υπηρετεί την αγάπη, διαφορετικά γίνεται «απρόσωπη», στοιχείο που αντιπροσωπεύει τη δεύτερη άποψη που αναφέρεται σε μια άλλη διάσταση της αγάπης. Σε αυτή τη διάσταση ο άνθρωπος υποδουλώνεται στη σισύφεια ματαιότητα: ο Δον Ζουάν είναι το τραγικό σύμβολο της ανικανοποίητης ορμής, του μαρτυρίου της ανεκπλήρωσης (Φωτίου, 2001). Τι όμως πραγματικά συμβαίνει στη σημερινή εποχή στις δυτικές κοινωνίες και ειδικότερα στην Κύπρο;

Είναι γεγονός αναντίρρητο ότι η κοινωνία μεταβάλλεται και ως εκ τούτου η μεταβολή της κοινωνίας επιφέρει σημαντικές αλλαγές τόσο στα πλαίσια όσο και στα άτομα. Ειδικότερα παρατηρούνται αλλαγές στους κοινωνικούς ρόλους των δύο φύλων. Για παράδειγμα σε προηγούμενες εποχές η θέση της γυναίκας αλλά και του άντρα ήταν κοινωνικά καθορισμένες και με συγκεκριμένους ρόλους. Η γυναίκα όφειλε να υπακούει στον άντρα «αφέντη» και να τον «υπηρετεί». Στη σημερινή κοινωνία οι ρόλοι εντός του ζευγαριού, της οικογένειας αλλά και πιο ευρύτερα οι ρόλοι εντός των κοινωνικών συνόλων έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό που δεν υφίσταται πια η κυριαρχία του ενός φύλου επί του άλλου. Βιώνουμε σε γενικές γραμμές ένα περιβάλλον ισότητας με διακυμάνσεις μεταξύ της επικράτησης άλλοτε του ενός και άλλοτε του άλλου. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μεταβολή της θέσης της γυναίκας. Ιδιαίτερη σημασία έχει η δυνατότητα εργασίας και απόκτησης χρημάτων. Αλλαγές που οδήγησαν σ' ένα πιο φιλάρεσκο, ανεξάρτητο αλλά και ισότιμο μοντέλο γυναίκας προς τον άντρα. Αυτές οι αλλαγές είχαν ως

απότοκο τη μεταβολή του γάμου από οικονομική διαπραγματεύση σε ισότιμο συναίσθημα. Τα άτομα αναπτύσσουν μια σχέση ισόβαθμη και συμπορεύονται δημιουργώντας ένα κοινό αύριο κτισμένο σε πυλώνες συναισθημάτων, ευτυχίας και όχι συμφέροντος (Giddens, 2009).

Μεταβολές στους κοινωνικούς ρόλους των διαπροσωπικών σχέσεων παρατηρούνται και στο πλαίσιο της οικογένειας και της σύμπτυξης των μελών που την απαρτίζουν. Για παράδειγμα τα παιδιά τείνουν να φεύγουν νωρίτερα από τα σπίτια, αναζητώντας την ανεξαρτησία τους. Η σεξουαλική ζωή και οι ερωτικές σχέσεις γενικότερα, ξεκινούν σε μικρότερες ηλικίες. Ενώ οι γάμοι τελούνται κατά μέσο όρο σε μεγαλύτερες ηλικίες. Για να υπάρξει μια σταθερή σχέση πρέπει να προσπαθήσουμε να συμβιβάσουμε τις ατομικές ελευθερίες στις οποίες οι περισσότεροι από εμάς αποδώσαμε αξία στη προσωπική ζωή, με την ανάγκη για δημιουργία σταθερών και μόνιμων σχέσεων με τους άλλους.

Επιπλέον πολλοί ερευνητές θεωρούν πως το κοινωνικό κεφάλαιο υφίσταται φθορά, αφού οι κοινωνικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από μειωμένη αμοιβαιότητα και εμπιστοσύνη (Bourdieu, 1986). Αντίθετα κυριαρχεί εσωστρέφεια καθώς και η αβεβαιότητα, αναστολή ως προς την έκφραση εμπιστοσύνης και εμπιστευτικότητας που έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή στις προσωπικότητες των ατόμων αλλά και των ομάδων. Ειδικότερα βλέπουμε τη κυριαρχία του ατομοκεντρικού μοντέλου που δίνει περισσότερη σημασία στο «εγώ» παρά στο «εμείς». Ωστόσο στην αγάπη, στην πραγματική αγάπη το «Εγώ» φεύγει. Γίνεται «Εσύ». Γίνεται «Εμείς». Όμως αντί γι' αυτό βιώνουμε καθημερινά πολλές σχέσεις που οδηγούνται σε ρήξη. Η αποτυχία επικράτησης τους στο χρόνο έχει ως συνέπεια τη μείωση της αυτοεκτίμησης του ατόμου και τη δημιουργία ενός αισθήματος απόρριψης αλλά και κενού. Ένα κενό το οποίο το άτομο καλύπτει με την υπερκατανάλωση. Ο διαρκής καταναλωτισμός σε σχέση με την ευκολία απόκτησης των

αγαθών δημιουργεί στο άτομο το αίσθημα του ανικανοποίητου το οποίο μεταφέρει στις σχέσεις του.

Αυτές ακριβώς οι διαπιστώσεις έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση των ερευνητικών ερωτημάτων που η παρούσα έρευνα θα προσπαθήσει να απαντήσει. Πιο συγκεκριμένα, το βασικό ερευνητικό ερώτημα που τίθεται είναι *«Πώς βιώνεται η Ολοκληρωτική αγάπη και ποια η διάρκειά της;»*. Για τη διερεύνηση αυτού του γενικότερου ερωτήματος, προκύπτει και μια σειρά υποερωτημάτων, όπως αν βιώνεται η Ολοκληρωτική αγάπη στη σημερινή κοινωνία αλλά και ποιοι είναι οι λόγοι που οδηγούν στην αποτυχία της εμπειρίας της; Αρχικά θα πρέπει να αναγνωρίσουμε από ποιους βιώνεται η Ολοκληρωτική αγάπη και τι σημαίνει η αγάπη ως έννοια και ως συναίσθημα.

Μια ακόμη σημαντική παράμετρος της έρευνας αναφέρεται στο είδος αγάπης που επικρατεί και τους λόγους γι' αυτή την επικράτηση. Είναι γνωστό πως το ύφος της αγάπης αλλάζει με την πάροδο του χρόνου, γι' αυτό και εμείς θα μελετήσουμε πως μεταβάλλεται η Ολοκληρωτική αγάπη στο χρόνο εάν και εφόσον μεταβάλλεται. Υπό κανονικές συνθήκες όταν βιώνουμε την αγάπη στην πληρότητα της αυτό μας καθιστά ευτυχισμένους και άρα δε θα έπρεπε να επιθυμούμε ή να επιτρέπουμε την μεταβολή της Ολοκληρωτικής αγάπης. Ωστόσο εξαιτίας των πολλών και σημαντικών αλλαγών που παρατηρούνται στα κοινωνικά πλαίσια όπως αναφέρθηκε παραπάνω, θα είναι χρήσιμο να ερευνήσουμε πώς αυτές οι αλλαγές τροποποιούν την έκφραση της αγάπης.

Καθώς δεν υπάρχουν έρευνες που να αναλύουν πλήρως την Ολοκληρωτική αγάπη, στόχος της παρούσας έρευνας αποτελεί η διεξαγωγή μιας πιο διεισδυτικής και βαθύτερης ανάλυσης των αιτιών και των λόγων για τους οποίους η Ολοκληρωτική αγάπη δε βιώνεται από όλους. Η αλήθεια στη σχέση, η αφοσίωση, η οικειότητα, η δέσμευση, η εμπιστοσύνη και το πάθος

γίνονται δρόμοι ολοκλήρωσης και χαράς. Για τη μελέτη των ερευνητικών ερωτημάτων θα στηριχτούμε στο μοντέλο της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρίας το οποίο θα συζητηθεί παρακάτω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Η βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα της παρούσας έρευνας θα συζητηθεί βάσει δύο αξόνων: Ο πρώτος αφορά τον ορισμό τόσο της αγάπης όσο και του έρωτα ενώ ο δεύτερος αναφέρεται σε εκείνες τις θεωρίες που αφορούν την επικράτηση των κοινωνικών σχέσεων στην πάροδο του χρόνου.

Εστιάζοντας την προσοχή μας στον πρώτο άξονα αντιλαμβανόμαστε πως υπάρχει μεγάλος όγκος ερευνών και θεωριών που μελετά την έννοια της αγάπης και του έρωτα. Ένας ορισμός της αγάπης θα μπορούσε να την περιγράψει ως το σύνθετο σύνολο που προέρχεται εν μέρει από γενετικά προκαθορισμένα ένστικτα ενώ είναι πιθανό παράλληλα να τροφοδοτείται στο μεγαλύτερο μέρος από κοινωνικούς ρόλους που διαμορφώνονται στα πλαίσια της κάθε κοινωνίας και γνωστοποιούνται στο άτομο μέσω της παρατήρησης (Sternberg, 1986). Η σύνθεση της αγάπης αφορά μια πρωτότυπη σύμπτυξη αγαπητικών συμπεριφορών, που εμφανίζονται ως ιδιαίτερα χαρακτηριστικές και κοινωνικά καθορισμένες. Συχνά οι δύο έννοιες εξετάζονται διαφορετικά η μία από την άλλη καθώς ορίζονται ως δύο ερευνητικές έννοιες που διαχωρίζονται εννοιολογικά αλλά και βιωματικά μεταξύ τους. Κάποιες βασικές διαφορές της αγάπης και του έρωτα είναι ότι ο έρωτας κρίνεται ως γενετικά προκαθορισμένος και συνδέεται με τις αισθήσεις και τα ένστικτά του ανθρώπου σε αντίθεση με την αγάπη που είναι επίκτητο χαρακτηριστικό. Επιπρόσθετα η σφοδρότητα του παράφορου έρωτα έχει ως αποτέλεσμα σε μερικές περιπτώσεις τον παραλογισμό και τις εγκληματικές πράξεις στις οποίες η αγάπη δεν καταλήγει. Ακόμη ο έρωτας αφορά ένα συγκεκριμένο πρόσωπο, συνήθως του αντίθετου φύλου. Σε αντίθεση με αυτό, η αγάπη δεν περιορίζεται, δεν οριοθετείται και ανταποκρίνεται σε όλους. Επιπλέον ο έρωτας χαρακτηρίζεται από μια βραχυχρόνια κατάσταση έκστασης η οποία

εξασθενεί με την πάροδο του χρόνου ενώ, η αγάπη είναι σταθερή και αφορά την αιωνιότητα. Καταλήγοντας λοιπόν, η αγάπη αφορά την πληρότητα, την ευτυχία, την ικανοποίηση αντίθετα ο έρωτας αφορά την έλλειψη και την απελπισμένη ορμή κάλυψης αυτού του κενού. Η αγάπη λοιπόν αρκείται στην αγάπη χωρίς ν' αποζητά την ανταπόδοση, αντίθετα ο έρωτας αποζητά μανιωδώς την ανταπόδοσή του από το άλλο πρόσωπο (Τσιάκου, 1972).

Το λήμμα αγάπη κρίνεται ακατάλληλο για να αποδώσει τα τεκταινόμενα στις ερωτικές σχέσεις αν και χρησιμοποιείται έντονα στις διαπροσωπικές σχέσεις και ειδικότερα τις στενές διαπροσωπικές σχέσεις ως καθημερινός όρος. Τρανταχτό παράδειγμα η χρήση των αντίστοιχων αγγλικών όρων «non-love» και «empty-love» οι οποίοι θα αναλυθούν εκτενέστερα πιο κάτω και αφορούν την απουσία, το κενό του έρωτα και όχι της αγάπης αφού η αγάπη μπορεί να υφίσταται ακόμη και εντός μερικών κοινωνικών συνόλων, όπως για παράδειγμα η χριστιανική αγάπη (Κορδούτης, 2004).

Η αγάπη και ο έρωτας έχουν εκφάνσεις και διαβαθμίσεις. Δεν είναι μονάχα «τρελό πάθος» ή «ρηχή βαριεστημένη ηρεμία». Το ύφος της αγάπης είναι ο τρόπος με τον οποίο το άτομο βλέπει την αγάπη και τις ερωτικές σχέσεις ενώ ταυτόχρονα κατευθύνει τη συμπεριφορά του ατόμου.

Μερικά από αυτά τα ύφη αγάπης συναθροίζονται στον παρακάτω πίνακα (1).

Πίνακας 1. Διαφορετικά ύφη αγάπης.

Παιγνιδιού	Επιπόλαια και συχνά πληγώνει τον άλλο αφού το δρών άτομο διατηρεί πολλές παράλληλες σχέσεις (Κοκκινάκη, 2006). Ο βασικός λόγος ύπαρξης της μορφής αυτής είναι η διασκέδαση. Τα άτομα που επιθυμούν αυτή την αγάπη χαρακτηρίζονται από έντονη ερωτοτροπία. Ξεπερνούν εύκολα τη λήξη της σχέσης, δεν συνδέονται και επιλέγουν να βγαίνουν ραντεβού ακόμη και με άτομα το οποία γνωρίζουν ότι δεν θέλουν να συνδεθούν (Ντακ, 2004).
Στοργική	Αναπτύσσεται αργά μέσα σε μακροχρόνιες σχέσεις και βασίζεται στο μοίρασμα, τα κοινά χαρακτηριστικά, το σεβασμό και το ενδιαφέρον. Προκύπτει από την τρυφερότητα και την φιλία μεταξύ των συντρόφων και όχι το πάθος (Κοκκινάκη, 2006). Τα άτομα που βιώνουν τον στοργικό έρωτα μπορούν ν'

	αντέξουν μεγάλα διαστήματα χωριστά χωρίς την αίσθηση ότι η σχέση τους απειλείται. Οι στοργικοί εραστές δεν αναζητούν την παιχνιδιάρικη και ενθουσιώδη μορφή του έρωτα (Ντακ, 2004), αλλά το στοργικό, αγαπητικό ενδιαφέρον του ενός προς τον άλλο.
Πραγματική	Εκλογικευμένη. Τα άτομα ξέρουν τι αποζητούν από μια σχέση. Εάν λοιπόν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις δεν εμπλέκονται στη σχέση (Κοκκινάκη, 2006). Οι εραστές της πραγματικής αγάπης ενδιαφέρονται για το αν το άλλο άτομο ενδέχεται να γίνει καλός γονέας και οικογενειάρχης καθώς επίσης τους αφορούν και οι επαγγελματικές προοπτικές του συντρόφου τους. Αυτές οι σχέσεις αγάπης είναι ρεαλιστικές και ελάχιστα ρομαντικές αφού ζυγίζουν τα προσόντα και τα χαρακτηριστικά του συντρόφου σε σχέση με τις προσωπικές πεποιθήσεις, τη θρησκεία, τα ενδιαφέροντα και την πολιτική (Ντακ, 2004).
Μανιώδης	Το άτομο παθαίνει εμμονή με το σύντροφο του ενώ παλεύει ανάμεσα σε συναισθήματα ευτυχίας και απόγνωσης (Κοκκινάκη, 2006). Είναι στην ουσία ένα αβέβαιο και αρκετά αγχωτικό είδος αγάπης που αρνείται πεισματικά κάθε αντίρρηση ή απόρριψη. Οι μανιώδεις εραστές είναι ιδιαίτερα ζηλιάρηδες, ενδέχεται να αρρωστήσουν ή να κάνουν ασυλλόγιστες πράξεις προκειμένου να τραβήξουν το ενδιαφέρον του συντρόφου τους. Επιπρόσθετα όταν παρουσιάζεται κάποιο πρόβλημα στη σχέση, τους πιάνει το στομάχι, η καρδιά τους κλπ (Ντακ, 2004).
Αλτρουιστική	Χαρακτηρίζεται από αυταπάρνηση και απουσία εγωισμού. Η αγάπη αυτής της μορφής αφορά περισσότερο το πνεύμα παρά το σώμα (Κοκκινάκη, 2006). Είναι ειλικρινής και ανιδιοτελής. Το άτομο αφιερώνει χρόνο στο να βοηθήσει το σύντροφό του. Είναι μια μορφή αγάπης που δεν κάνει διακρίσεις και βασίζεται στη συγχώρεση. Για παράδειγμα το άτομο με αλτρουιστική αγάπη ενδέχεται να φροντίζει και να αγαπά το παιδί που δημιούργησε η σύντροφος του με κάποιο άλλο άτομο. Ο Lee (1973) αναφέρει πως στοιχεία αυτού του τύπου σχέσης υπάρχουν σε αρκετά άτομα ωστόσο δεν έχει βρεθεί μέχρι τώρα ένα πλήρες πρότυπο αλτρουιστικής αγάπης.

Οι ανθρώπινες σχέσεις δομούνται και στηρίζονται σε πολλούς παράγοντες και δεν είναι μονάχα αποτέλεσμα συμπάθειας ή στάσης προς ένα άλλο άτομο. Η κοινωνία προδιαγράφει και καθορίζει τις σχέσεις μας. Ορίζει τον τρόπο συμπεριφοράς μας, κατευθύνει την σκέψη και την δράση μας εντός των πλαισίων των σχέσεών μας (Ντακ, 2004).

Σε σχέση με τον τρόπο που βιώνεται ο έρωτας, διακρίνουμε τον Δραστήριο, Διαισθητικό, Αφοσιωμένο, Εκφραστικό, Συνεργατικό (Ντακ, 2004) Φυσικό, Αισθητικό, Ματαιόδοξο,

Εγκεφαλικό, Κεραυνοβόλο, Μεγάλο έρωτα, (Τσιάκου, 1972). Μπορούμε επίσης να συναντήσουμε τον έρωτα Πάθους, τον Συντροφικό, Ρομαντικό, Παιγνιώδη, Κτητικό, Πραγματικό, Αλτρουιστικό ή αλλιώς τον έρωτα Αυταπάρνησης (Hogg και Vaughan, 2010). Μερικές από αυτές τις μορφές έρωτα παρουσιάζονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα (2).

Πίνακας 2. Διαφορετικές μορφές έρωτα

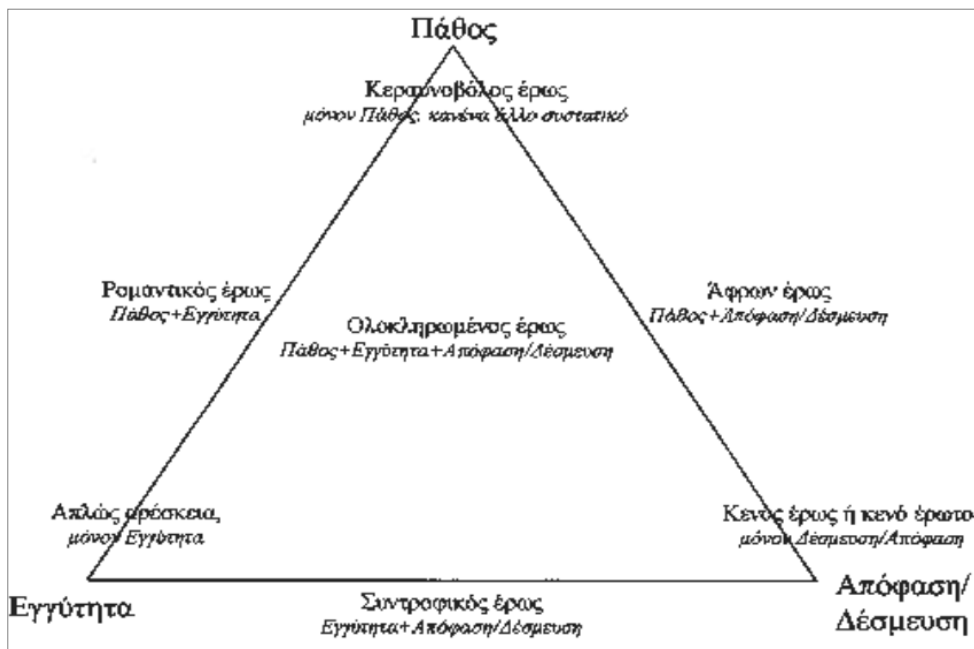
Δραστήριος έρωτας	Τα άτομα συνδέονται μεταξύ τους μέσα από κοινές δραστηριότητες και ένα ακανόνιστο καθημερινό πρόγραμμα.
Διαισθητικός έρωτας	Το άτομο εκφράζει λεκτικά τα συναισθήματα του προς το σύντροφό του. Υπερτονίζεται η ωραιοποίηση των συναισθημάτων και επιτυγχάνεται η εξωτερίκευσή τους μέσω λέξεων.
Αφοσιωμένος έρωτας	Αφορά τον συντροφικό έρωτα.
Εκφραστικός έρωτας	Επιθυμία συζήτησης των συναισθημάτων των δυο συντρόφων μεταξύ τους.
Συνεργατικός έρωτας	Κατέχει υποστηρικτικό ρόλο μεταξύ των ατόμων που εμπλέκονται στη σχέση.
Φυσικός έρωτας	Άτομα συναισθηματικά ισορροπημένα. Ούτε υπερβολικά εγκεφαλικά ούτε υπερβολικά συναισθηματικά.
Αισθητικός έρωτας	Ο εκλεπτυσμένος έρωτας. Έκφραση του έρωτα μέσα από το πρίσμα της τέχνης και των καλλιτεχνικών φύσεων.
Ματαιόδοξος έρωτας	Ικανοποίηση της φιλαυτίας. Ενδιαφέρεται για την επίδειξη και τον εντυπωσιασμό. Το άτομο που βιώνει αυτή τη μορφή έρωτα ενδιαφέρεται για την κοινωνική θέση, τη φήμη, την καταγωγή και το αξίωμα του ερωμένου.
Εγκεφαλικός έρωτας	Η πλήρης υποδούλωση της καρδιάς στη λογική. Υπερβολικά εκλογικευμένος.
Μεγάλος έρωτας	Α. Βάση της μακροχρόνιας διάρκειας του και της επικράτησης του σε δύσκολες καταστάσεις. Β. Πλήρης ταύτιση χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των ατόμων.

Το μεγάλο ερώτημα όμως παραμένει το εξής: Ο έρωτας είναι πάντοτε αγάπη και η αγάπη είναι πάντοτε έρωτας; Το ζητούμενο βέβαια δεν είναι αν στον έρωτα συναντούμε στοιχεία αγάπης και στην αγάπη στοιχεία έρωτα, αλλά αν είναι όροι εννοιολογικά ταυτόσημοι.

Η έννοια της αγάπης και του έρωτα έχει απασχολήσει έντονα πολλούς ερευνητές. Όπως όμως έχουμε αναφέρει, αρκετοί μελετητές διαχωρίζουν τις δύο έννοιες μεταξύ τους. Στην παρούσα έρευνα δεχόμαστε τις έννοιες ως αλληλένδετες. Επομένως θεωρούμε πως η αγάπη και ο έρωτας είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες. Ο μη διαχωρισμός των δύο εννοιών υποστηρίζεται από την Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία του Robert Sternberg (1988). Αυτή ακριβώς η θεωρία αποτελεί και το κύριο θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας εργασίας. Στη Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία όλες οι μορφές σχέσεων χαρακτηρίζονται από τη λέξη έρωτας. Για παράδειγμα έχουμε τον Μη – έρωτα, τον Κεραυνοβόλο έρωτα, τον Ρομαντικό έρωτα, τον Συντροφικό, Άφρονα, Κενό, τον έρωτα Απλής αρέσκειας και τέλος τον Ολοκληρωμένο έρωτα. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία οι ίδιες μορφές μπορούν να χαρακτηρίζονται και από τη λέξη αγάπη. Για παράδειγμα αντί για τον Ρομαντικό έρωτα έχουμε Ρομαντική αγάπη, αντί για τον Συντροφικό έρωτα έχουμε Συντροφική αγάπη, αντί για τον Ολοκληρωμένο έρωτα έχουμε την Ολοκληρωτική αγάπη. Η μόνη διαφορά που παρατηρείται αφορά τον Άφρονα έρωτα που μετονομάζεται σε Άσκοπη αγάπη.

Η Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία του Robert Sternberg προέρχεται από τη θεωρία των διαπροσωπικών σχέσεων. Έχει επιλεγεί ανάμεσα σε άλλες θεωρίες γιατί συμπυκνώνει την έννοια της αγάπης και δίνει τη δυνατότητα κατανόησης των διαφόρων μορφών της. Με άλλα λόγια παρέχει μια περιεκτική βάση για τη διερεύνηση των διαφόρων πτυχών της αγάπης στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις.

Σχήμα 1. Γραφική αναπαράσταση της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρίας.

Η Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία αφορά το ύφος σύναψης ερωτικής-αγαπητικής σχέσης με βάση τρία βασικά χαρακτηριστικά: την εγγύτητα, το πάθος και τη δέσμευση (βλ. σχήμα 1). «Η ποιότητα της αγάπης που το άτομο βιώνει εξαρτάται από την ισχύ και ένταση των τριών αυτών συστατικών στοιχείων, το δε είδος της σχέσης εξαρτάται από την αλληλεπίδρασή τους. Η Τριγωνική Θεωρία αποτελεί βάση για να κατανοήσουμε πολλές πλευρές του έρωτα, καθώς μας δίνει τη δυνατότητα να ασχοληθούμε με τη φύση των εκδηλώσεών του και τα συναισθήματα που εμπνέει σε διάφορα είδη σχέσεων» (Hendrick και Hendrick, 2000: στο Κορδούτης, 2004). Το επίθετο «Τριγωνική» εξηγείται από το γεγονός ότι τα τρία συστατικά στοιχεία της αγάπης βρίσκονται στις κορυφές ενός τριγώνου και παράγουν τις σχέσεις ανάλογα με τη συμμετοχή και την ένταση του κάθε συστατικού σε αυτές.

Αναλύοντας λοιπόν το κάθε συστατικό στοιχείο του τριγώνου του έρωτα χωριστά, προκύπτουν τα εξής:

Η εγγύτητα αφορά την αυτοκοινοποίηση. Είναι το θυμικό συστατικό που αφορά την κατάσταση κατά την οποία το άτομο αισθάνεται οικεία, κοντά στο σύντροφο του και βιώνει το δεσμό μεταξύ

τους, τη συνεκτικότητα στη σχέση. Ο βαθμός εγγύτητας, δηλαδή το πόσο στενή είναι η σχέση, αναφέρεται στην τρυφερότητα, την αμοιβαία κατανόηση, την συναισθηματική στήριξη, την θαλπωρή στη σχέση. Η εγγύτητα μπορεί να οριστεί με βάση τρεις ιδιότητες (Hatfield, 1984: στο Κορδούτης, 2004, σελ. 3): α) Η πρώτη αφορά το αίσθημα της αυτοαποκάλυψης, που είναι στην ουσία το μοίρασμα προσωπικών πληροφοριών με το άλλο άτομο, και είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες μακροχρόνιας οικειότητας στη σχέση. Οι γυναίκες αυτο-αποκαλύπτουν περισσότερο για τον εαυτό τους από τους άντρες. Αυτοαποκαλύπτονται σε εκείνους που συμπαθούν ενώ ταυτόχρονα συμπαθούν εκείνους που τους αυτοαποκαλύπτονται. Τέλος συμπαθούν εκείνους στους οποίους έχουν αυτοαποκαλυφτεί. Η αυτο-αποκάλυψη μας κάνει να αισθανόμαστε ασφαλείς εντός της σχέσης (Hogg, & Vaughan, 2010, σελ. 622-623). β) Η δεύτερη ιδιότητα της εγγύτητας αφορά, τη θετική αντιμετώπιση του άλλου, δηλαδή την έκφραση της συμπεριφοράς μας προς τον άλλο μέσα από συναισθηματική τρυφερότητα και αποδοχή. γ) Η τρίτη ιδιότητα αφορά τη λεκτική και έμπρακτη επικοινωνία στοργής και ενδιαφέροντος, το αν δηλαδή οι σύντροφοι αποσπών, δέχονται και εκφράζουν λεκτικά τη στοργή τους. Αν γίνονται δηλαδή αντικείμενο θετικής φροντίδας από τον άλλο.

Η εγγύτητα ως συναίσθημα αφορά τον σεβασμό του άλλου, το βίωμα συναισθημάτων ευτυχίας στην ύπαρξη και παρουσία του άλλου ατόμου, τη δυνατότητα αλληλοϋποστήριξης σε δύσκολες καταστάσεις. Αφορά επιπρόσθετα την ύπαρξη καλής επικοινωνίας εντός του ζεύγους και στηρίζεται στη γνώση της σημαντικότητας της ύπαρξης του άλλου εραστή στη ζωή του πρώτου και αντίστροφα.

Η εγγύτητα αφορά ένα αρκετά σημαντικό κομμάτι της σχέσης αφού τροφοδοτεί την απαραίτητη συναισθηματική επένδυση, αφορά το «θερμό» συστατικό της σχέσης. Αυξάνει την ευφορία και την επιδίωξη του να κάνεις τον άλλο ευτυχισμένο, αναφέρεται στην υψηλή εκτίμηση προς το

πρόσωπο του ερωμένου. Επίσης η εγγύτητα είναι η καταβολή και απολαβή της αγάπης μεταξύ των εμπλεκόμενων στη σχέση (Sternberg, 1986).

Για να βιώνει κάποιος το συναίσθημα της εγγύτητας δεν χρειάζεται να πληρεί όλα τα πάρα πάνω αλλά ενδέχεται η διακύμανση των στοιχείων να διαφέρει από άτομο σε άτομο, ωστόσο χρειάζεται να υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός των πιο πάνω συναισθημάτων. Συνεπώς η εγγύτητα, όπως και όλα τα συναισθήματα, παρουσιάζει διακυμάνσεις και γι' αυτό η συνύπαρξη όλων των χαρακτηριστικών της αποτελεί την πιο όμορφη και ισχυρή της μορφή. Ένας ικανοποιητικός όμως αριθμός στοιχείων εγγύτητας αρκεί για να θεωρηθεί επαρκής στη δημιουργία μιας σχέσης. Οι εραστές ενδέχεται να βιώνουν διαφορετικής έντασης συναισθήματα εγγύτητας εντός της σχέσης τους. Σύμφωνα με μελέτες οι άντρες βιώνουν μεγαλύτερο βαθμό εγγύτητας στις ερωτικές τους σχέσεις από ότι οι γυναίκες (Κορδούτης, 2004). Άλλες έρευνες στις οποίες χρησιμοποιήθηκε το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο του Sternberg και αφορούσαν διαφορές φύλου κατέδειξαν πως η ερωτική αγάπη των αντρών απευθύνεται προς την ερωμένη και είναι ισχυρότερη μορφή από οποιαδήποτε άλλη μορφή αγάπης (φιλική, αγάπη προς τους γονείς). Αντίθετα η αρέσκεια που τρέφουν οι γυναίκες προς το σύντροφό τους είναι αντάξια ή και σε αρκετές περιπτώσεις ισχυρότερη με την αγάπη που τρέφουν προς την κολλητή τους (κοντινότερη φίλη του ίδιου φύλου) (Sternberg & Grajek, 1984).

Σχέσεις υψηλής εγγύτητας ενδέχεται να βιώσει κάποιος εκτός των ερωτικών σχέσεων, για παράδειγμα η σχέση γονέα – τέκνου. Αντίθετα οι σχέσεις πάθους αφορούν μικρή διάρκεια και συνηθέστερα περιορίζονται σε ρομαντικού τύπου. Αποτελέσματα έρευνας των Lemieux και Jerold (1999) αναφέρουν πως οι γυναίκες βιώνουν πιο έντονα το συναίσθημα της εγγύτητας και της δέσμευσης από ότι οι άντρες. Μεταβολές φαίνεται να δέχονται τα τρία συστατικά με την

πάροδο του χρόνου. Το πάθος, για παράδειγμα, ενώ στα αρχικά στάδια της σχέσης αυξάνεται σταθερά στην πορεία βιώνει μια καμπή.

Το πάθος είναι συστατικό κινήτρου, δηλαδή το κίνητρο για τη δημιουργία της σχέσης και είναι το «καυτό» συστατικό της και αφορά τις ορμές (Sternberg, 1986). Τη φαντασίωση του άλλου ως αντικείμενο πόθου. Το πάθος αφορά την ισχύουσα έκφραση του συναισθήματος υπέρ του συντρόφου παρά υπέρ της μητέρας (Oseph & Walsh, 1990). Χαρακτηρίζεται ως η ερωτική, ρομαντική, σεξουαλική έλξη και διέγερση, που από μόνη της χωρίς κανένα άλλο συστατικό παράγει τον Κεραυνοβόλο έρωτα. Σύμφωνα με τον Salome (2002) μια έλξη μπορεί να είναι σωματική, συναισθηματική ή και πνευματική. Επιπρόσθετα μπορεί να είναι περιστασιακή, να συνδέεται με μια συγκεκριμένη κατάσταση, με κάποια ευαισθησία ή δεκτικότητα. Έλξη δεν αισθανόμαστε μονάχα από την γοητεία του άλλου, αλλά και από την ευαισθησία, την απελπισία ή ακόμη και από την βαναυσότητά του. Ελκόμεστε από κάποιον που μας σαγηνεύει, μας γοητεύει, μας αιχμαλωτίζει, μας συναρπάζει. Ένα ελκυστικό άτομο κρίνεται θετικότερα. Έρευνες αναφέρουν επιείκεια και εύνοια προς γυναίκες κατηγορούμενες και φοιτήτριες που βρίσκονταν σε αξιολόγηση (Hogg και Vaughan, 2010). Το ενδιαφέρον ερώτημα που προκύπτει στις περιπτώσεις αυτές είναι εάν η εύνοια οφειλόταν στο ότι τα θηλυπρεπή χαρακτηριστικά τις καθιστούσαν πιο ελκυστικές από ότι τους αντίστοιχους άντρες ή η ευνοϊκή στάση των αξιολογητών βασιζόνταν στο γεγονός της θεώρησης πως μια γυναίκα καθίσταται πιο αδύναμη σε σχέση με έναν άντρα πράγμα που οδηγούσε προς μια πιο ελαστική συμπεριφορά. Η έλξη την οποία ασκεί ένα πρόσωπο στο άλλο, γίνεται τις περισσότερες φορές η αιτία σύναψης σχέσης και η έναρξη του ερωτικού πάθους. Με τον όρο έλξη εννοούμε τα θετικά συναισθήματα προς το άλλο άτομο που περιλαμβάνουν την τάση επιδίωξης της παρουσίας του άλλου. Το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει τη διαπροσωπική έλξη (Hewstone και Stroebe, 2007). Η έλξη λοιπόν ή σε μικρότερο

βαθμό η συμπάθεια που αισθανόμαστε για ένα άλλο πρόσωπο δεν έγκειται μόνο σε μια προσωπική μας θέση. Το ίδιο ισχύει και για την ερωτική επιθυμία η οποία δεν είναι αποκλειστικό αποτέλεσμα της συμπεριφοράς μας εντός της σχέσης. Συνεχίζοντας, όταν υπάρχει πάθος το άτομο βιώνει συχνά το αίσθημα του «είμαι ερωτευμένος». Η ύπαρξη συναισθήματος πάθους μπορεί να πυροδοτήσει πιθανή εμπλοκή των αναγκών του Εαυτού. Για παράδειγμα την ανάγκη για σύναψη δεσμών, υποστήριξη, την αίσθηση του ανήκειν, αλλά και την ανάγκη υποταγής στον άλλο και στη σχέση γενικότερα. Τέλος η ύπαρξη αυτού του συστατικού αυξάνει την αυτοεκτίμηση του ατόμου. Ο λόγος συνοψίζεται στην ιδέα ότι ο άλλος είναι σημαντικός για εμάς. Όταν λοιπόν αυτό το άτομο μας ποθεί και ενδιαφέρεται για εμάς θεωρούμε τον εαυτό μας σημαντικότερο αφού κάποιος που στα μάτια μας φαντάζει σπουδαίος ενδιαφέρεται για μας και μας επιλέγει (Κορδούτης, 2004). Το πάθος συνδέεται στενά με την εγγύτητα αφού σε πολλές περιπτώσεις η ικανοποίηση των σεξουαλικών αναγκών του συντρόφου δημιουργεί αισθήματα οικειότητας. Αντίστροφα η εγγύτητα ενδέχεται να πυροδοτήσει και να τροφοδοτήσει το πάθος. Το πάθος δεν είναι βουλητικό συστατικό. Αν και αρχικά δε χρειάζεται να καταβληθεί κάποιας μορφής προσπάθεια για να εμφανιστεί, στην ύπαρξη μακροχρόνιων σχέσεων, σβήνει, χάνεται, αδρανοποιείται. Χρήζει λοιπόν μεγάλης προσπάθειας και απ' τις δυο πλευρές για να μπορέσει ν' αντέξει στο χρόνο. Η επίτευξη του αφορά αρχικά την κατανόηση των αναγκών του συντρόφου και τη διαδικασία ικανοποίησής του, ενώ παράλληλα χρειάζεται προσπάθεια για την κατανόηση των αναγκών που δεν ικανοποιούνται στη σχέση. Τέλος η αύξηση και η ανανέωση της εγγύτητας ενδέχεται να επανενεργοποιήσει το πάθος (Κορδούτης, 2004).

Τελευταίος παράγοντας, είναι ο παράγοντας της δέσμευσης, που είναι ένα γνωστικό συστατικό δυο καταστάσεων. Η πρώτη αναφέρεται σε μια βραχυπρόθεσμη απόφαση που αφορά την αποδοχή της αγάπης προς το σύντροφο και η δεύτερη αφορά την επιθυμία διατήρησης αυτής της

αγάπης και παραμονής με τον σύντροφο και στο μέλλον (Lemieux & Jerold, 2000). Στις δυτικές κοινωνίες αυτό επιτυγχάνεται μέσα από το συμβόλαιο του γάμου. Η επικράτηση της δέσμευσης ως μοναδικό συστατικό παράγει τον Κενό έρωτα. Πιο απλά η δέσμευση αφορά τη γνωστική απόφαση εμπλοκής και παραμονής στη σχέση, για αυτό συχνά αφορά το «ψυχρό» συστατικό της σχέσης. Αν και η δέσμευση δεν συγκαταλέγεται στα θερμά στοιχεία της σχέσης είναι εξίσου σημαντική με τα άλλα δυο συστατικά αφού σε περιόδους κρίσης είναι αυτή που θα κρατήσει τους εραστές ενωμένους (Sternberg, 1986).

Ζευγάρια ενδέχεται να δεσμευτούν χωρίς να είναι ερωτευμένα ή έστω χωρίς να δέχονται την ύπαρξη συναισθήματος έρωτα προς τον σύντροφό τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις η εγγύτητα και το πάθος ενδέχεται να ακολουθήσουν της δέσμευσης, όπως συμβαίνει σε περιπτώσεις προξενιών (Κορδούτης, 2004).

Σε γενικές γραμμές τα τρία συστατικά διαφέρουν μεταξύ τους τόσο ως προς τη σημαντικότητά τους, ανάλογα με τον τύπο της σχέσης όσο και ως προς τη διαμόρφωση τους –ενίσχυση ή αποδυνάμωση – στο πέρασμα του χρόνου. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πως αν και τα τρία συστατικά διαφέρουν μεταξύ τους ωστόσο το ένα τροφοδοτεί το άλλο. Για παράδειγμα, το πάθος τροφοδοτεί την εγγύτητα και αντίστροφα, αφού το πάθος δημιουργεί την επιθυμία για σχέση και η εγγύτητα κρατάει τους εραστές μαζί. Τα αποτελέσματα της έρευνας των Joseph και Walsh (1990) έδειξαν σημαντικά υψηλότερο σκορ δέσμευσης για τις γυναίκες, πράγμα λογικό, αφού κρίνονται ως πιο πραγματίστριες. Ενδιαφέρον είναι πως είχαν επίσης ελάχιστα υψηλότερο σκορ και στο συστατικό του πάθους, ενός συστατικού που όπως έχουμε δει από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας αφορά περισσότερο τους άντρες. Παράλληλα τα αποτελέσματα της έρευνας των Lemieux και Jerold (2000) έδειξαν πως οι άντρες να έχουν υψηλότερο βαθμό

εγγύτητας από ότι οι γυναίκες, πράγμα επίσης λογικό, αφού οι ερωτικές σχέσεις των αντρών εμπεριέχουν και αισθήματα φιλίας που τους επιτρέπουν να μοιράζονται τα προβλήματα με τις συντρόφους τους παρά με τους φίλους τους. Οι φιλίες μεταξύ αντρών είναι πιο επιφανειακές (Hogg & Vaughan, 2010).

Τα τρία συστατικά διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ τους ως προς τέσσερις παράγοντες και ειδικότερα:

1. Τον έλεγχο που μπορεί το άτομο να ασκήσει. Υψηλής μορφής έλεγχο μπορεί ένα άτομο να ασκήσει στο συστατικό της δέσμευσης ενώ μέτριας μορφής έλεγχο στο συστατικό της εγγύτητας και ελάχιστο έως και καθόλου έλεγχο στο συστατικό του πάθους.
2. Τη διάρκεια της σχέσης. Ανάλογα με τη διάρκεια της σχέσης μπορεί να είναι μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες. Το συστατικό του πάθους αφορά τις ρομαντικές σχέσεις αγάπης και συνίσταται στο βραχυχρόνιο αντίθετα το συστατικό της εγγύτητας και της δέσμευσης αφορά σχέσεις διαρκείας.
3. Την κοινωνία αγάπης. Η εγγύτητα αφορά μεγάλη γκάμα διαφορετικών μορφών αγάπης (όπως γονική, ερωτική, φιλική κλπ) αντίθετα το πάθος αφορά ελάχιστες μορφές αγάπης και συνήθως περιορίζεται στη ρομαντική φύση, τέλος η δέσμευση αφορά αντικρουόμενες μορφές αγάπης. Για παράδειγμα έχουμε εξαιρετικά υψηλά ποσοστά δέσμευσης σε σχέσεις αγάπης μεταξύ γονέα – παιδιού και εξαιρετικά χαμηλή δέσμευση σε φιλικές σχέσεις.
4. Τον ψυχολογικό παράγοντα: το πάθος σε περιπτώσεις ψυχολογικής εμπλοκής εμφανίζεται εξαιρετικά υψηλό ενώ η δέσμευση και η εγγύτητα μέτρια (Sternberg, 1986).

Όταν τα τρία συστατικά στοιχεία (πάθος, εγγύτητα, δέσμευση) συνδυαστούν μεταξύ τους παράγουν διαφορετικά είδη αγάπης και έτσι προκύπτει η Τριγωνική Θεωρία της Αγάπης

(Κοκκινάκη, 2006). Η ένταση των στοιχείων αυτών καθώς και η βραχυχρόνια ή μακροχρόνια φύση τους είναι αυτή που θα προσδιορίσει το ύφος της αγάπης. Η κατανόηση της ιδιοσυγκρασίας της σχέσης, δίνει τη δυνατότητα της προβλεψιμότητας της εξέλιξής της στην πάροδο του χρόνου και στις εξωτερικές και εσωτερικές διαδικασίες που ενδέχεται να υποβληθούν οι σύντροφοι κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

Σύμφωνα με την Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία, η αγάπη βιώνεται μέσα από οκτώ πιθανά είδη ανάλογα με την ποσότητα και την ποιότητα ύπαρξης του πάθους, της εγγύτητας και της δέσμευσης, ειδικότερα η μη ύπαρξη κανενός εκ των τριών συστατικών παράγει το Μη – έρωτα: αυτό σημαίνει την πλήρη απουσία των τριών συστατικών της τριγωνικής περί έρωτος θεωρίας (πάθος – εγγύτητα – δέσμευση). Αυτή η μορφή χαρακτηρίζει το μεγάλο εύρος κοινωνικών σχέσεων του ατόμου που αφορούν την απλή, καθημερινή αλληλεπίδρασή του με τους συνανθρώπους του χωρίς να υφίσταται στις μεταξύ τους σχέσεις συναισθήματα αγάπης (Sternberg, 1986). Στην παρούσα έρευνα η μορφή αυτή δεν θα ληφθεί υπόψη αφού δε συγκαταλέγεται σε κάποιο ερωτικό πρότυπο.

Συνεχίζοντας η ύπαρξη ενός και μοναδικού συναισθήματος παράγει τις εξής μορφές έρωτα:

Ο Κεραυνοβόλος έρωτας αφορά το πάθος. Εκδηλώνεται με μεγάλη σφοδρότητα στην πρώτη θέα του άλλου χωρίς να είναι δυνατή η εξήγηση του λόγου γένεσής του (Τσιάκου, 1972). Είναι αρκετά ευάλωτο συναίσθημα στις δύσκολες καταστάσεις, τις δοκιμασίες, την ανία και την πλήξη, δεν αντέχει στο χρόνο με αποτέλεσμα να σβήνει γρήγορα (Κορδούτης, 2004). Ωστόσο η συγκεκριμένη μορφή είναι έντονη και γεμάτη ερωτική φλόγα. Καταργεί τη λογική και τα προσχήματα ενώ κάνει τους εραστές απρόβλεπτους. Αντίθετα ο Κενός έρωτας χαρακτηρίζεται από την πλήρη απουσία του πάθους. Αφορά την περίπτωση της ύπαρξης μονάχα της δέσμευσης. Είναι αρκετά ανιαρό συναίσθημα, κενό, ψυχρό και υπολογιστικό. Είναι μια πράξη συναλλαγής

και συμφέροντος. Πράξη προξενιού, εντελώς άδεια συναισθηματικά. Είναι σε αρκετές περιπτώσεις αποτέλεσμα μακροχρόνιας συμβίωσης μεταξύ του ζευγαριού. Το πάθος έχει εξασθενήσει και η εγγύτητα μεταξύ των εραστών έχει χαθεί αφού δεν μοιράζονται πια συναισθήματα και καταστάσεις. Παραμένουν μαζί για εξωτερικούς παράγοντες χωρίς καμία συναισθηματική εμπλοκή. Σύμφωνα με τον Sterberg, το 1986 ο Κενός έρωτας αφορούσε συχνό φαινόμενο της εποχής, είτε ως απόρροια των μακροχρόνιων δεσμευτικών σχέσεων είτε και ως το ξεκίνημα της σχέσης. Σε πλήρη αντίθεση με τις δύο πιο πάνω μορφές έρωτα έρχεται η Απλή αρέσκεια που αφορά το συναίσθημα της εγγύτητας. Παρουσιάζεται μεταξύ φίλων ή στα μεταμοντέρνα ζευγάρια λευκών γάμων (Κορδούτης, 2004).

Η ύπαρξη δύο συναισθημάτων εκ των τριών παράγει τις εξής μορφές:

Ο έρωτας Πάθους/ Ρομαντικός έρωτας αποτελείται από πάθος και εγγύτητα. Είναι η κατάσταση έντονης απορρόφησης από τον άλλο που περιλαμβάνει και βιολογική διέγερση. Περικλείει έντονα και συγκεχυμένα συναισθήματα (Hogg, & Vaughan, 2010, σελ. 638). Χαρακτηρίζεται από τυφλή προσκόλληση στο αντικείμενο του πόθου και εκδηλώνει μια έντονη επιθυμία τυραννικής κατοχής και κατάκτησης του άλλου η οποία είναι άσβεστη και ακόρεστη (Τσιάκου, 1972). Πολλές ερωτικές σχέσεις ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια διακατέχονται από έντονη σεξουαλική διέγερση, η οποία έχει την τάση να παράγει συναισθήματα παθιασμένου έρωτα. Χαρακτηρίζεται από υψηλή φυσιολογική διέγερση, όπως για παράδειγμα γρήγορα καρδιοχτυπήματα, έντονη επιθυμία σύζευξης και γνωριμίας σε βάθος με τον άλλο και αλληλοδιαδοχή συναισθημάτων μεταξύ έντονης ευτυχίας και απελπισίας. Συνοδεύεται συνήθως από εμμονή για το άλλο άτομο και την τάση εξιδανίκευσής του (Κοκκινάκη, 2006). Κάποιες φορές ο έρωτας μπορεί να πυροδοτήσει συναισθήματα θυμού και φόβου. Τα αρνητικά συναισθήματα προς τον άλλο μπορεί να τροφοδοτήσουν το πάθος. Είναι ουσιαστικά ο έρωτας στην πιο παράφορη μορφή του.

Διακατέχεται από την έντονη επιθυμία σύζευξης με τον άλλο, που χαρακτηρίζεται από επεμβατικές σκέψεις και ενδιαφέρον για το σύντροφο (Hewstone και Stroebe, 2007). Όταν αναφερόμαστε στην παθιασμένη αγάπη τότε μιλάμε για συναισθήματα πάθους, αφοσίωσης, ενδιαφέρον για τον άλλο και επιθυμία ανταπόκρισης. Επιθυμούμε ερωτικά τον άλλο και εφόσον και αυτός ανταποκρίνεται, αισθανόμαστε ευτυχία και πληρότητα, όμως εάν ο άλλος δεν ανταποκριθεί στα συναισθήματα μας τότε βιώνουμε απόγνωση και θλίψη. Τα άτομα που εμπλέκονται σε σχέσεις ερωτικής αγάπης ζουν έντονες σχέσεις και ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την εμφάνιση του άλλου (Κοκκινάκη, 2006). Στη Ρομαντική αγάπη, τα άτομα αγαπούν τη στενή επαφή, τα φιλιά καθώς και τις αγκαλιές απ' τα πρώτα κιόλας ραντεβού. Γίνεται αναφορά σε γενετική ανταπόκριση (στύση ή ύγρανση) από τα πρώτα φιλιά (Ντακ, 2004). Το γεγονός ότι ο έρωτας είναι ένα τόσο έντονο συναισθηματικό βίωμα οφείλεται στη εξελικτική σημασία της σεξουαλικής αναπαραγωγής (Κοκκινάκη, 2006). Ο Ρομαντικός έρωτας πάθους αφορά μια βραχυχρόνια μορφή έρωτα. Σ' αυτές τις σχέσεις το πάθος παίζει καθοριστικό ρόλο, η εγγύτητα μέτριο ενώ η δέσμευση ελάχιστο. Αφορά άτομα που γνωρίζονται καλά και συνδέονται μεταξύ τους με αμοιβαία έλξη ωστόσο δεν επιθυμούν τη δέσμευση (Κορδούτης, 2004). Ο έρωτας πάθους παρουσιάζεται στα πρώτα στάδια της σχέσης και αλλάζει μορφές με την πάροδο του χρόνου. Συνήθως αντικαθίσταται από τον Συντροφικό έρωτα που αφορά το ενδιαφέρον και η στοργή για τον άλλο. Βασίζεται στην αντικρουόμενη φράση: «δεν μπορώ να ζήσω μαζί του αλλά δεν μπορώ να ζήσω και χωρίς αυτόν». Τα ζευγάρια που είναι παντρεμένα χρόνια βιώνουν μείωση της σεξουαλικής διέγερσης και το πάθος γίνεται προσκόλληση και στοργή (Hogg και Vaughan, 2010). Αναπτύσσονται συναισθήματα οικειότητας, τρυφερότητας που δεν συνδέονται απαραίτητα με ερωτικό πάθος και σεξουαλική διέγερση. Η σχέση είναι έτσι απαλλαγμένη από το συστατικό του πάθους. Αρκετά κενή αναφορικά σε σχέση με τον ενθουσιασμό, όμως το ζευγάρι είναι

αρκετά συνειδητοποιημένο και τρέφει αισθήματα τόσο για τον άλλο όσο και για τη σχέση τους. Η δέσμευση είναι αποτέλεσμα προσωπικών λόγων ή και σε μερικές περιπτώσεις εξωτερικών πιέσεων (Κορδούτης, 2004). Ένα ακόμη διαφορετικό μοντέλο έρωτα είναι ο Άφρονας έρωτας: αφορά το ευρέως διαδεδομένο και το κοινώς λεγόμενο «ξεμυάλισμα». Η έντονη ύπαρξη πάθους ενδέχεται να δημιουργήσει την ανάγκη για δέσμευση. Παρατηρούμε λοιπόν στις περιπτώσεις αυτού του έρωτα, παραγωγή κεραυνοβόλου έρωτα που οδηγεί τα άτομα σε γάμου κοινωνία, χωρίς να έχουν βιώσει την εγγύτητα αλλά και χωρίς να έχουν γνωρίσει σε βάθος το άλλο άτομο (Κορδούτης, 2004). Χαρακτηρίζεται λοιπόν από έντονο πάθος και βεβιασμένη δέσμευση.

Τέλος η μέγιστη παρουσία των τριών συστατικών στοιχείων της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρίας παράγει: Τον Ολοκληρωμένο έρωτα που θεωρείται η απόλυτη μορφή έρωτα. Περιέχει το πάθος, την οικειότητα και τη δέσμευση στην πληρέστερη μορφή τους (Hogg και Vaughan, 2010). Είναι η μορφή με την οποία θα ασχοληθούμε και εκφράζει την Αγάπη στην πληρότητά της. Βιώνουμε δηλαδή τον φλογισμό του πάθους, την ζεστασιά της εγγύτητας και τη σιγουριά της δέσμευσης. Η συγκεκριμένη μορφή αγάπης προκαλεί συνθήκες έκστασης και ευτυχίας στους εραστές, και επιδιώκεται από όλους. Ωστόσο η συγκεκριμένη μορφή αγάπης είναι αρκετά δυσεύρετη και ταυτόχρονα χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια από τους συντρόφους για να διατηρηθεί στην πάροδο του χρόνου, επειδή αδρανοποιείται σταδιακά μη επιτρέποντας στους εμπλεκόμενους να αντιληφθούν την απώλεια της μέχρι να εκλείψει εντελώς (Sternberg, 1986). Η σταδιακή αποδυνάμωση της ενδέχεται να γεμίσει τους εραστές με συναισθήματα απογοήτευσης και θυμού. Η απώλεια της Ολοκληρωτικής αγάπης προκύπτει από την αποδυνάμωση των τριών συστατικών. Για παράδειγμα ενδέχεται να εκλείψει αρχικά το συστατικό του πάθους και από Ολοκληρωτική αγάπη να μετατραπεί σε Συντροφική, με τον ίδιο τρόπο αν αποδυναμωθεί στην πορεία και το συστατικό της εγγύτητας θα επέλθει Κενός έρωτας και αν εκλείψει και το

συστατικό της δέσμευσης τότε θα βιώσουμε την όγδοη μορφή αγάπης που συνίσταται στην πλήρη απουσία έρωτα.

Σύμφωνα με τον Sternberg, μετά από έρευνες που διεξήγαγε, τα αποτελέσματα των τριών συστατικών έδιναν πολύ υψηλά σκορ πράγμα αρκετά ανησυχητικό αφού ακόμη και αν κάποιος δεν βίωνε τον έρωτα, τα υψηλά σκορ τον κατάτασσαν σε κάποια μορφή έρωτα. Παράλληλα το γεγονός αυτό δεν σήμαινε μη έγκυρα αποτελέσματα (1997) ωστόσο για την αντιμετώπιση του φαινομένου πρότεινε πως θα ήταν καλό η Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία να συσχετιστεί με άλλες θεωρίες που αφορούν τις διαπροσωπικές σχέσεις, αφού η αγάπη (ή ο έρωτας) αποτελεί ένα αρκετά περίπλοκο θέμα. Με αυτό τον τρόπο πρότεινε ότι θα ενδυναμωθεί η θεωρία. Παράλληλα μπορούν να εμπλακούν και επιπλέον στοιχεία προσωπικότητας, όπως η νοημοσύνη. Η μελέτη της αγάπης τροchioδρομείται ούτως ώστε να μπορέσει να εξεταστεί εμπειρικά, πάντα κάτω από το πρίσμα θεωρητικών προσεγγίσεων. Εμείς στην παρούσα έρευνα συσχετίσαμε την Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία με την μεταβολή και επικράτηση της αγάπης και του έρωτα στην πάροδο των χρόνων. Έτσι επεκτείναμε την Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία του Sternberg προσπαθώντας να διερευνήσουμε πως βιώνεται και πως εξελίσσεται στο χρόνο η Ολοκληρωτική αγάπη.

Βασικό στοιχείο του έρωτα είναι ότι έχει την τάση ωραιοποίησης του αντικειμένου του πόθου και εξιδανίκευσής του. Επιπρόσθετα, ο έρωτας και η επικράτηση του στο χρόνο επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες. Η γνώση αυτών των παραγόντων κρίνεται σημαντική αφού θα μας επιτρέψει να διερευνήσουμε σε βάθος την επικράτηση της σχέσης στο χρόνο. Ο έρωτας επηρεάζεται από κάθε θετικό συναίσθημα που βιώνουμε τη στιγμή που το άλλο άτομο βρίσκεται κοντά μας. Συνδέουμε λοιπόν τη θετικότητα αυτή με την παρουσία του άλλου και την

ονομάζουμε έρωτα. Αυτό εξηγείται από το μοντέλο ενίσχυσης-συναισθήματος. Εάν για παράδειγμα ο άλλος μας κάνει να γελάμε τότε κρίνεται ως πιο ερωτεύσιμος (Hogg και Vaughan, 2010).

Η αρχή της αμοιβαιότητας είναι ένας τέτοιος παράγοντας που στηρίζεται στο γεγονός ότι τα άτομα τείνουν να συμπαθούν περισσότερο τα άτομα που δείχνουν συμπάθεια προς αυτά και αντιπαθούν τα άτομα που δείχνουν αρνητική στάση. Παραδόξως, τα άτομα δε συμπεριφέρονται πάντα γραμμικά. Σε πολλές περιπτώσεις λοιπόν, τείνουν να συμπαθούν περισσότερο άτομα που αρχικά τους αντιπαθούσαν και τώρα τρέφουν θετικά συναισθήματα προς αυτούς. Το συγκεκριμένο μοντέλο στηρίζεται στην υπόθεση κέρδους- απώλειας και η αλλαγή της στάσης του ατόμου βασίζεται στο γεγονός πως η απόρριψη προκαλεί στο άτομο άγχος, πράγμα που καταλαγιάζεται με την αποδοχή. Έτσι λοιπόν καθώς η αποδοχή επιφέρει θετικά συναισθήματα στο άτομο η συμπάθεια αυξάνεται. Παράλληλα με την πιο πάνω θεώρηση το άτομο κρίνει τον άλλο ως επιλεκτικό αφού αρχικά δρα αρνητικά και όταν αξιολογήσει το άτομο το συμπαθεί (Hogg και Vaughan, 2010). Η συγκεκριμένη αρχή θυμίζει το συστατικό της εγγύτητας σε μεγάλο βαθμό. Πάνω σ' αυτή την αρχή οικοδομείται και η έννοια της ομοιότητας των στάσεων που είναι επίσης ένας ισχυρός παράγοντας έλξης. Ακόμη και μια ασήμαντη ομοιότητα μπορεί να αυξήσει την προσλαμβανόμενη έλξη. Ελκόμαστε από άτομα με ίδιες απόψεις με τις δικές μας. Ίδιες απόψεις τόσο ατομικές, κοινωνικές όσο και πολιτισμικές. Σύμφωνα με τη Θεωρία της Κοινωνικής Σύγκρισης ίδιες απόψεις μας προκαλούν θετικά συναισθήματα ενώ οι αντίθετες αρνητικά (Hewstone και Stroebe, 2007). Ως αποτέλεσμα αυτού η επιλογή του συντρόφου γίνεται βάσει συνταιριάσματος, γίνεται δηλαδή με βάση την ομοιότητα των ατόμων προς ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά. Τα άτομα είναι καλό να συνταιριάζουν ισορροπημένα προς την κοινωνικότητά τους, την προσωπικότητα και την εξωτερική εμφάνιση (Hogg και Vaughan,

2010). Αντίθετα, η θεωρία της Ισοτιμίας εξηγεί αυτή τη διαδικασία ως μια οικονομική συναλλαγή. Διεκδικεί την ισορρόπηση του οφέλους και του κόστους του ενός προς τον άλλο. Ως όφελος και κόστος εννοούμε το status – τους πόρους καθώς και αγαθά υψηλής αξίας που δεν μπορούν να αναζητηθούν αλλού, για παράδειγμα η τρυφερότητα.

$$\frac{\text{οφέλη ενός} = \text{οφέλη άλλου}}{\text{κόστη ενός} = \text{κόστη άλλου.}}$$

Η θεωρία της Ισοτιμίας δίνει τη βάση για να κατανοήσουμε τις αλληλεπιδράσεις των εραστών καθώς και την δυναμική της σχέσης. Τα ανταλλασσόμενα αγαθά στις σχέσεις μπορούν να είναι άυλα ή και υλικά, οικονομικού, κοινωνικού και ψυχολογικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με τους Foa & Foa (1980) τα ανταλλασσόμενα αγαθά εμπίπτουν στις εξής διαστάσεις: αγάπη, χρήματα, υλικά αγαθά, υπηρεσίες – διευκολύνσεις – ανέσεις, κοινωνική θέση, πληροφορίες – μοίρασμα γνώσεων. Έρευνα σχετική με την ισοτιμία που διεξήχθη σε 454 φοιτητές (223 άντρες και 231 γυναίκες) με μέσο όρο ηλικίας 22.1. στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι ζητήματα ισοτιμίας υφίστανται στην απλή ανάγκη απόκρισης προς τις συναισθηματικές ανάγκες του συντρόφου, προκειμένου να διατηρηθεί το κλίμα αμοιβαιότητας και εμπιστευτικότητας στη σχέση, πράγμα αρκετά λογικό αφού όταν η κατανομή αγαθών στη σχέση είναι ανισόρροπη, υφίσταται δηλαδή ανισοτιμία, αναπτύσσεται στους συντρόφους κίνητρο αποκατάστασής της (Κορδούτης, 2007).

Κατά τη θεωρία της Ισοτιμίας, γνωστικοθυμικές διεργασίες της ερωτικής σχέσης επηρεάζονται από την ισοτιμία μεταξύ των ερωτικών συντρόφων. Η σεξουαλικότητα είναι πολυδιάστατη για αυτό και προσεγγίζεται από διάφορες επιστημονικές οπτικές. Στην ερωτικής μορφής διαπροσωπική σχέση η σεξουαλική ικανοποίηση μπορεί να οριστεί ως «η θυμική απόκριση που

προκύπτει από την υποκειμενική αξιολόγηση των θετικών και αρνητικών διαστάσεων που συνδέονται με τη σεξουαλική σχέση» (Lawrence & Byers, 1998: στο Θεμελή & Κορδούτης, 2007) ή γενικότερα ως ο βαθμός στον οποίο το άτομο αισθάνεται ευχαριστημένο με την σεξουαλική πλευρά της σχέσης του. Άλλες έρευνες αποκαλύπτουν ότι η σεξουαλική ικανοποίηση συνδέεται με συναισθήματα και γνωστικο-θυμικές διεργασίες όπως η αγάπη, η δέσμευση και η γενική ικανοποίηση (Θεμελή & Κορδούτης, 2007).

Είναι αναντίρρητο γεγονός ότι η επιρροή της ισοτιμίας δημιουργεί σε ευρεία βάση ικανοποίηση στη στενή διαπροσωπική σχέση και ειδικότερα στη σεξουαλική ικανοποίηση. Αντίθετα η ανισοτιμία δημιουργεί δυσφορία η οποία άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα επηρεάζει τη σεξουαλική ζωή του ζευγαριού. Πιο απλά, εάν οι σύντροφοι αισθάνονται πως τα οφέλη που εισπράττουν στη σχέση τους είναι σχετικά ισότιμα, τότε πιθανόν να αισθανθούν και πιο ικανοποιημένοι κατά την σεξουαλική επαφή. Αντίθετα οι εμπλεκόμενοι σε σχέσεις ανισότιμες είναι πιθανότερο να βιώνουν συναισθήματα ανικανοποίητου στις σεξουαλικές τους επαφές (Κορδούτης & Παυλόπουλος, 2006).

Η Θεωρία του Δεσμού αφορά μια σημαντική πτυχή της σεξουαλικότητας, η οποία μπορεί σε μερικό επίπεδο να προσδώσει σημαντικά στην κατανόηση της σεξουαλικότητας. Βασικό χαρακτηριστικό της θεωρίας είναι ότι συνδέει τις παρελθούσες διαπροσωπικές εμπειρίες του ατόμου με τις εμπειρίες στην ενήλικη ζωή (Θεμελή & Κορδούτης, 2007). Συνεχίζοντας, θα αναφερθούμε στην επίδραση που ασκεί η μορφή σύναψης δεσμού στην δημιουργία αλλά και την επικράτηση της σχέσης στο χρόνο. Ο δεσμός δημιουργείται κατά τη βρεφική ηλικία του ατόμου και αφορά τη σχέση της μητέρας/γονιού/προσώπου γονικής φροντίδας και του παιδιού. Είναι ο τρόπος απόκρισης του προτύπου προς το παιδί. Για παράδειγμα στον ασφαλή δεσμό, οι μητέρες-πρόσωπα βασικής φροντίδας δείχνουν ασφαλή και ευαίσθητη φροντίδα, υψηλή ευαισθησία στις

ανάγκες του βρέφους, άμεση, σταθερή και προβλέψιμη απόκριση και έχουν ζεστή και στενή σχέση ενώ στον αποφευκτικό δεσμό, οι μητέρες-πρόσωπα βασικής φροντίδας είναι συστηματικά ψυχρές, απορριπτικές και αποφεύγουν τη σωματική επαφή. Τέλος στον αμφιθυμικό (αγχώδη/ανασφαλή) δεσμό, οι μητέρες-πρόσωπα βασικής φροντίδας είναι απρόβλεπτες με τα βρέφη τους, εναλλάσσοντας συμπεριφορές, θυμού, παραμέλησης ή και υποστήριξης.

Το ύφος σύναψης δεσμού εξελίσσεται ανάλογα με τις ερωτικές σχέσεις του ατόμου κατά την ενήλικη ζωή καθώς και τα βιώματά του. Για παράδειγμα το διαζύγιο ή ο θάνατος ενός εκ των δύο γονέων μπορεί να μεταβάλει το ύφος του δεσμού από ασφαλή σε αγχώδη. Όσον αφορά τη θεωρία του δεσμού αν και σημαντική, ωστόσο δε θα συμπεριληφθεί στην παρούσα έρευνα αφού δε θα ασχοληθούμε με θεωρίες προσωπικότητας σε αυτό το στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα άτομα έλκονται από άτομα ίδιου επιπέδου κοινωνικής επιθυμητότητας. Αυτό ονομάζεται κοινωνικό συνοικέσιο (Hogg, & Vaughan, 2010, σελ.641). Δηλαδή έλκονται από άτομα περίπου ίδιου επιπέδου εμφάνισης. Η κοινωνική θέση και η επιρροή που απορρέει από αυτή ισοσκελίζουν το κενό στην εμφάνιση του ενός σε σχέση με τον άλλο εάν υπάρχει.

Η Εξελικτική θεωρία ισχυρίζεται πως οι άντρες προτιμούν ελκυστικές γυναίκες γιατί πιστεύουν πως θα προσφέρουν υγιή παιδιά. Αντίθετα οι γυναίκες έλκονται από άντρες με οικονομική επιφάνεια και κύρος γιατί θα τις βοηθήσουν να αναθρέψουν με ασφάλεια τα παιδιά τους. Ωστόσο ελκυστικές γυναίκες παντρεύονται λιγότερο ελκυστικούς άντρες αλλά ψηλότερης κοινωνικοοικονομικής τάξης και έτσι ισοσταθμίζεται η θεωρία της δικαιοσύνης που αφορά το γεγονός όταν σε μια σχέση δίνεις περισσότερα από όσα δέχεσαι ή το αντίστροφο νιώθεις ότι αδικείσαι με αποτέλεσμα να βιώνεις συναισθήματα μοναξιάς. Εκτενέστερα εάν δεν υπάρχει αμοιβαία έλξη και οι σύντροφοι δεν είναι αμοιβαία ελκυστικοί η σχέση θα είναι ασταθής αφού ο ένας από τους δύο δε θα είναι ικανοποιημένος (Hewstone και Stroebe, 2007).

Ως εκ τούτου σχετικά με την επέκταση της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρίας σε σχέση με τον χρόνο, βλέπουμε ότι το ύφος της αγάπης αλλάζει με την πάροδο των χρόνων. Πολλές φορές ένα ζευγάρι ενδέχεται να βιώσει αρκετά ύφη μαζί. Το καλύτερο είναι ο πλήρης συνδυασμός των παραπάνω μορφών – τύπων. Ο δανεισμός θετικών στοιχείων από τις παραπάνω μορφές έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει μια πιο ολοκληρωτική μορφή έκφρασης της αγάπης. Η εξελικτική του έρωτα αφορά τη μετάβαση από το ένα ύφος αγάπης στο άλλο ή πολλές φορές και την σύμπτυξη των ειδών αυτών. Για παράδειγμα, αρχικά ενδέχεται να βιώνουμε παθιασμένη, Ρομαντική αγάπη και με την πάροδο του χρόνου μπορεί ταυτόχρονα να βιώσουμε στοιχεία Μανιώδους αγάπης και κτητικότητας ενώ παράλληλα μια τάση για παιγνίδισμα της αγάπης. Καθώς επέρχεται όλο και μεγαλύτερη οικειότητα του ζευγαριού ο Κεραυνοβόλος έρωτας αντικαθίσταται από τον έρωτα Πάθους και αυτός από τον Συντροφικό και ούτω καθεξής. Έρευνες αποδεικνύουν πως σε μια υγιή σχέση τα άτομα που αποτελούν το ζευγάρι χαρακτηρίζονται από παρόμοιο ύφος αγάπης (Κοκκινάκη, 2006). Βέβαια το πιο πάνω συγκρούεται με την άποψη πως οι άντρες βιώνουν την αγάπη περισσότερο ως έρωτα και παιχνίδι ενώ οι γυναίκες κρίνονται περισσότερο πραγματίστριες, μανιώδεις και στοργικές. Με πιο απλά λόγια οι εραστές είναι παθιασμένοι και αδέσμευτοι με μια διάθεση παιχνιδιού, αντίθετα οι ερωμένες είναι κτητικές και ενδιαφέρονται για τη σταθερότητα της σχέσης (Ντακ, 2004).

Με βάση τα πιο πάνω το μεγάλο ερώτημα που παραμένει είναι το εξής: στη σημερινή κοινωνία βιώνεται η Ολοκληρωτική αγάπη και αν ναι, ποια η διάρκειά της στο χρόνο; Όταν αναφερόμαστε στην Ολοκληρωτική αγάπη αναφερόμαστε σε μια μορφή αγάπης στην οποία συνυπάρχουν τα τρία βασικά συστατικά του έρωτα στην εντονότερη τους μορφή. Αναμένουμε λοιπόν ότι εάν και εφόσον βιώνεται από τα άτομα θα είναι μακροχρόνια, σταθερή και θα παρέχει συναισθήματα

ευτυχίας στους εραστές. Αν και το πάθος εξασθενεί με την πάροδο του χρόνου ωστόσο το ζευγάρι θα επιθυμεί και θα προσπαθεί να το κρατήσει άσβεστο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΣ

Εργαλεία

Για τη λειτουργικοποίηση της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρία του Sternberg και για τη μελέτη της σύστασης του ύφους της αγάπης χρησιμοποιήθηκε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο, που αποτελούνταν από μια σειρά ερωτήσεων που μετρούν το ύφος της αγάπης και του έρωτα. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο είναι βασισμένο σε ένα ήδη υπάρχον ερωτηματολόγιο το οποίο έχει συνταχθεί από τον Robert Sternberg (1997) και μεταφράστηκε από τον Παναγιώτη Κορδούτη (2004). Το πρώτο ερωτηματολόγιο της Τριγωνικής Περί Έρωτος Θεωρίας συστάθηκε από τον Sternberg το 1986. Η αρχική του έκδοση περιείχε συνολικά 36 ερωτήσεις. Αν και η αρχική σύσταση επέδειξε συνέπεια και συνεκτικότητα, ωστόσο προέκυψαν ισχυρές υποκλίμακες οι οποίες επέτρεψαν την αναθεώρηση του εργαλείου και τη σύσταση του σε 45 ερωτήσεις εκ των οποίων οι 15 αφορούσαν το συστατικό της εγγύτητας, οι 15 το συστατικό του πάθους και οι 15 το συστατικό της δέσμευσης. Η κλίμακα μέτρησης ήταν εννιάβαθμη. Το διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο παρουσίασε υψηλή συνέπεια και στάθμιση. Το παρόν ερωτηματολόγιο των 45 ερωτήσεων δεν αφορά κανένα κριτήριο της σχέσης αλλά βασίζεται στα συναισθήματα των εραστών. Ως απότοκο μπορεί να απαντηθεί από άτομα που βρίσκονται σε σχέση τη δεδομένη στιγμή ή και από άτομα των οποίων η σχέση έχει τερματιστεί. Στην προκειμένη περίπτωση τα άτομα απαντούν με βάση την ανάκληση μνήμης. Το ερωτηματολόγιο δίνει συνεπείς απαντήσεις για την έκφραση της αγάπης στο σύνολό της και όχι για κάθε συστατικό μεμονωμένα (Joseph & Walsh, 1990).

Σύμφωνα με τον ίδιο τον Sternberg (1997) το ερωτηματολόγιο των 45 ερωτήσεων δίνει έγκυρα αποτελέσματα εφόσον συσχετιστεί με κάποιο άλλο μοντέλο που αφορά τις διαπροσωπικές

σχέσεις (Sternberg, 1997). Εμείς συσχετίσαμε το ερωτηματολόγιο με τα μοντέλα επικράτησης της σχέσης στο χρόνο. Το ερωτηματολόγιο των 45 ερωτήσεων αφορά τη μέτρηση του ύψους της αγάπης και τον διαχωρισμό των υποκειμένων της έρευνας σε δυο βασικές κατηγορίες. Σε αυτούς που έχουν βιώσει την Ολοκληρωτική Αγάπη και σ' αυτούς που δεν την έχουν βιώσει. Παράλληλα το ερωτηματολόγιο των 45 ερωτήσεων μας επιτρέπει να αξιολογήσουμε τη μορφή αγάπης που βιώνει το άτομο. Εμπλουτίσαμε το σταθμισμένο ερωτηματολόγιο με επιπρόσθετες ερωτήσεις όσον αφορά τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος (φύλο, ηλικία, τόπο διαμονής, μορφωτικό επίπεδο, τύπος σχέση και χρονική διάρκεια σχέσης) καθώς και από δύο ερωτήσεις ελέγχου, μέσα από τις οποίες προσπαθήσαμε να δούμε κατά πόσο η αγάπη επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες όπως είναι για παράδειγμα η γνώση της αγάπης, συγκεκριμένα στην πρώτη ερώτηση ελέγχου ζητήσαμε από τα υποκείμενα να μας πουν μέχρι τέσσερα συναισθήματα που αισθάνονται για το σύντροφό τους, στην πορεία εξετάσαμε εάν τα συναισθήματα που επέλεξαν ταυτίζονταν με τα υψηλότερα σκορ στις ερωτήσεις του Sternberg. Η δεύτερη ερώτηση ελέγχου αφορούσε το ποσοστό πάθους, εγγύτητας και δέσμευσης που τρέφουν για το σύντροφό τους. Τα υποκείμενα κλήθηκαν να δώσουν ποσοτικές απαντήσεις για τα τρία συστατικά. Εξετάσαμε τις απαντήσεις τους σε σχέση και πάλι με τα σκορ των ερωτήσεων του Sternberg. Επιπρόσθετα το ερωτηματολόγιο μας συμπεριλάβαμε και ερωτήσεις αναφορικά με την αυτογνωσία και την αυτοαντίληψη της αγάπης. Ειδικότερα ρωτήσαμε τα υποκείμενά μας, εάν πιστεύουν ότι βιώνουν την αγάπη στην πληρότητά της και στην πορεία αξιολογήσαμε εάν τα στοιχεία που δήλωσαν ότι αισθάνονται στις ερωτήσεις επιβεβαιώνονται και από άλλες ερωτήσεις με διαφορετική διατύπωση. Εκ παραλλήλου ορίσαμε την αγάπη με βάση τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις: α) Ορθολογιστική/ Λειτουργική προσέγγιση (Fromm, 1976) αφορούσε τη γνώση της δυσκολίας της αγάπης να κρατηθεί υγιής στο χρόνο, β)

Συναισθηματική/ Αλτρουιστική (Buscaglia, 2009) που αφορούσε τη δοτικότητα της αγάπης ανεξαρτήτως προσωπικών απολαβών και συμφερόντων, και γ) Βιολογική (Maslow, 1948) που αφορούσε την προσέγγιση της αγάπης ως ανάγκη, ως κάλυψη βιολογικής ανάγκης όπως για παράδειγμα είναι η ανάγκη μας για τροφή.

Τέλος το ερωτηματολόγιο συμπεριέλαβε ερωτήσεις αναφορικά με τις προϋποθέσεις για διάρκεια της σχέσης στο χρόνο. Δοκιμάσαμε λοιπόν αξιώματα επικράτησης και διάρκειας της σχέσης στο χρόνο. Οι προϋποθέσεις διάρκειας και επικράτησης της διαπροσωπικής σχέσης στο χρόνο αφορούν τα ακόλουθα μοντέλα. Α) Μοντέλο ενίσχυσης συναισθήματος, Β) Αρχή της αμοιβαιότητας, Γ) Ομοιότητα στάσεων ατομικές – πολιτικές – πολιτισμικές, Δ) Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος κοινωνικότητας- ελκυστικότητας, Ε) Αρχή της ισοτιμίας. Παράγοντες των συγκεκριμένων μοντέλων εξετάστηκαν σε σχέση με την ύπαρξη Ολοκληρωτικής αγάπης.

Η πολύπλευρη αναφορά σε ερωτήσεις που υποστηρίζονται από διάφορες θεωρίες σχετικές με τη διαπροσωπική σχέση αλλά και τη σύσταση της αγάπης είχε ως στόχο την καλύτερη διερεύνηση της εμπειρίας της Ολοκληρωτικής αγάπης και της διάρκειάς της στο χρόνο. Το ερωτηματολόγιο απαρτιζόταν συνολικά από 57 ερωτήσεις κατηγορικής και διατακτικής κλίμακας τύπου Likert.¹

Αν και η χρήση τεχνικών ποιοτικής ανάλυσης θα θεωρείτο ιδανική για την καλύτερη και εις βάθος διερεύνηση της έννοιας της αγάπης, έχουμε επιλέξει κυρίως ποσοτικά εργαλεία καθώς στοχεύουμε στη συλλογή δεδομένων από μεγαλύτερο πληθυσμό. Αυτά τα δεδομένα, ωστόσο, μπορεί να αποτελέσουν μια καλή βάση για την περαιτέρω και πληρέστερη έρευνα στο συγκεκριμένο θέμα.

¹ Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα.

Τα ερωτηματολόγια υποβλήθηκαν σε στατιστική ανάλυση με τη βοήθεια του λογισμικού SPSS, 20.

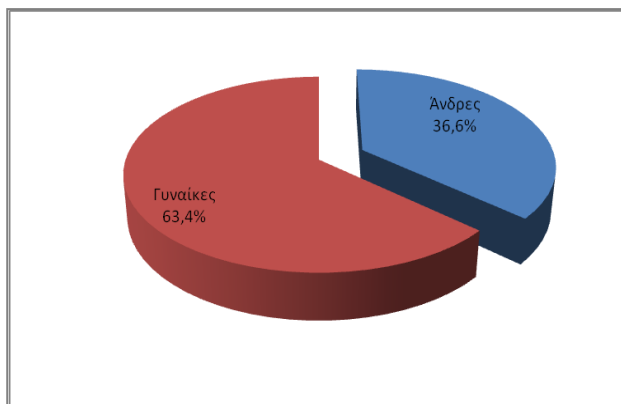
Δείγμα

Τα υποκείμενα που συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα μας επιλέχθηκαν με τυχαία δειγματοληψία με στόχο την κατασκευή ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος. Στόχος λοιπόν αυτής της μεθόδου είναι η πλήρης και σωστή κάλυψη του πληθυσμού αφού «κάθε μονάδα του πληθυσμού καθώς και ο συνδυασμός μονάδων, έχει την ίδια πιθανότητα να επιλεγεί στο δείγμα.» (Κυριαζή, 1999, σελ. 110). Η τυχαία δειγματοληψία μπορεί να πραγματοποιηθεί βάση πινάκων πληθυσμού. Ωστόσο για τις ανάγκες της έρευνάς μας, που αφορά ζητήματα προσωπικών σχέσεων, εφαρμόστηκε απλή δειγματοληψία ευκολίας σε συνδυασμό με τη μέθοδο δικτύου (χιονοστιβάδας). Ενώ η μέθοδος δικτύου χρησιμοποιείται κυρίως σε ποιοτικές μελέτες, τη θεωρήσαμε κατάλληλη και για την παρούσα έρευνα καθώς βοηθούσε στον εντοπισμό των υποκειμένων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ώστε το δείγμα μας να πληρεί τις προϋποθέσεις της αντιπροσωπευτικότητας. Για παράδειγμα ζητήσαμε από συγκεκριμένο άτομο να μας φέρει σε επαφή με άλλα άτομα του περιβάλλοντός του, τόσο μέλη της οικογένειάς του όσο και φίλους του συγκεκριμένης ηλικίας.

Το μέγεθος του δείγματος μας προσδιορίστηκε με βάση τους κανόνες αντιπροσωπευτικού δείγματος, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος του πληθυσμού, το βαθμό ακρίβειας των συμπερασμάτων που επιδιώκουμε και την ομοιογένεια του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα ζητήσαμε από την ερευνητική εταιρία Evresis να μας προμηθεύσει με τον κατάλογο αντιπροσωπευτικού στρωματοποιούμενου δείγματος του πληθυσμού της Κύπρου. Ο κατάλογος συμπεριελάμβανε δείγμα 800 ατόμων για την κάλυψη ανά επαρχία, χωρισμένη σε αγροτική και αστική περιοχή, ανά ηλικία και ανά φύλο. Με αυτό ως δεδομένο και τηρουμένων των

αναλογιών τα άτομα που συμμετείχαν στη δική μας έρευνα ήταν 320 άτομα (117 άντρες και 203 γυναίκες).

Σχήμα 2. Ποσοστά συμμετοχής δυο φύλων.

Τα τρία χαρακτηριστικά (πάθος, εγγύτητα, δέσμευση) χρησιμοποιήθηκαν και στην παρούσα έρευνα. Έτσι λοιπόν χρησιμοποιώντας ένα ερευνητικό εργαλείο υπολογισμού δείγματος και εγκυρότητας τοποθετήσαμε το δείγμα μας στα 320 άτομα με επίπεδο εμπιστοσύνης (εγκυρότητας 95%), δηλαδή τα διαστήματα εμπιστοσύνης καθορίστηκαν στο 5.48. αυτό σημαίνει ότι το δείγμα μας είχε 95% πιθανότητα να δώσει απαντήσεις όπως ο συνολικός πληθυσμός². Αυτό επιπλέον σήμαινε ότι η πιθανότητα λάθους περιορίστηκε στο 2,4%.

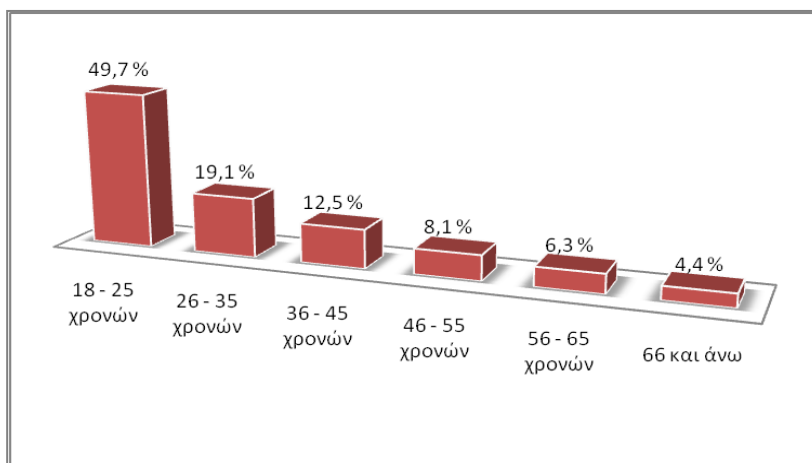
Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε πιο αναλυτικά τις κατηγορίες των χαρακτηριστικών βάσει των οποίων επιλέχθηκαν τα υποκείμενα. Για τις ανάγκες της έρευνάς μας και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη το γεγονός των κοντινών αποστάσεων του νησιού πήραμε ως δεδομένο πως η σύσταση της αγάπη δε διαφέρει ανάμεσα στις επαρχίες. Ωστόσο υπάρχει περίπτωση να διαφέρουν οι απαντήσεις των υποκειμένων που μένουν σε αστικές και αγροτικές περιοχές (πόλεις ή χωριά). Τα υποκείμενα της έρευνας χωρίστηκαν σε υποκατηγορίες αναφορικά με τον

² <http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>

τόπο διαμονής. Έτσι συμμετείχαν στην έρευνα 118 άτομα που διέμεναν σε αστικές περιοχές και 130 σε αγροτικές.

Το ελάχιστο όριο ηλικίας των συμμετεχόντων ήταν 18 ετών ενώ το μέγιστο 77 ετών. Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων ήταν 32 ετών. Το μεγάλο εύρος της ηλικίας των συμμετεχόντων εξυπηρετεί την διερεύνηση της σύστασης της αγάπης κατά την πάροδο του χρόνου και την κατανόησή της, εφόσον θεωρούμε ότι τα πολιτιστικά πλαίσια και οι κοινωνικές νόρμες που κυριαρχούν σε κάθε ηλικιακή περίοδο μπορεί να τροποποιούν την έκφραση και την αντίληψη της αγάπης.

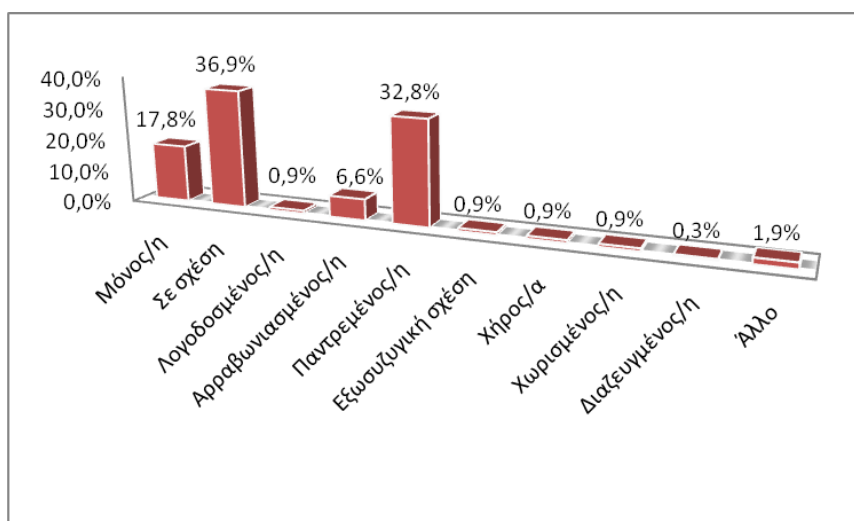
Σχήμα 3. Ηλικία του δείγματος.

Εκτός από τις τρεις αυτές μεταβλητές που ελέγχθηκαν για τη διασφάλιση της αντιπροσωπευτικότητας εξετάσαμε και μια άλλη σειρά χαρακτηριστικών του δείγματος που συλλέχθηκε. Ένα από αυτά αφορούσε το επίπεδο εκπαίδευσης. Προκύπτει λοιπόν πως το 6.3% των συμμετεχόντων ήταν απόφοιτοι Δημοτικού, το 20% ήταν άτομα που είχαν λάβει μόρφωση Μέσης Εκπαίδευσης, το 60.9% δήλωσε ότι είχε Πανεπιστημιακή κατάρτιση και το 12.5% μεταπτυχιακές σπουδές.

Μια άλλη μεταβλητή αφορούσε τον τύπο σχέσης των υποκειμένων. Σύμφωνα με τις απαντήσεις τους ο επικρατέστερος τύπος σχέσης τον οποίον τα υποκείμενα δήλωσαν τη δεδομένη στιγμή που έλαβε χώρα η έρευνα και ήταν η «σχέση» με ποσοστό 36.9% (118), με μικρή διαφορά ακολουθούσαν οι παντρεμένοι 32.8% (105), ενώ ανταποκρίθηκε θετικά στον όρο «μόνος κατ' επιλογήν» το 17.8% (57). Όσον αφορά την εξωσυζυγική σχέση, χήροι/ες, χωρισμένοι/ες, λογοδοσμένους/ες η κάθε κατηγορία ξεχωριστά αντιστοιχούσε στο 0.9% (3) ενώ 6.6% (21) δήλωσαν αρραβωνιασμένοι, μόλις το 0.3% (1) ήταν διαζευγμένοι και 1.9% (6) δεν προσδιόρισαν τον τύπο σχέση τους επιλέγοντας τη μεταβλητή «άλλο».

Σχήμα 4. Συχνότητα του «τύπου σχέσης» των υποκειμένων.

Λάβαμε πληροφορίες εκτός από τον τύπο σχέσης και για τη χρονική διάρκεια σχέσης. Η ελάχιστη διάρκεια ήταν 1 μήνας και η μεγαλύτερη 53 χρόνια. Ο μέσος όρος διάρκειας της σχέσης ήταν 10 χρόνια.

Διαδικασία

Οι συμμετέχοντες έλαβαν μέρος στην έρευνα εθελοντικά με την έννοια ότι δέχτηκαν να μιλήσουν για μια ερωτική σχέση που είτε βίωναν τη δεδομένη στιγμή, είτε είχαν βιώσει στο παρελθόν. Άτομα που αναφέρονταν σε σχέση που είχαν σε παρελθοντικό χρόνο απαντούσαν με βάση την ανάμνηση της σχέσης και των συναισθημάτων που είχαν όταν η σχέση ήταν ενεργή.

Με βάση το σταθμισμένο ερωτηματολόγιο χωρίσαμε τα υποκείμενα της έρευνας σε δύο κατηγορίες δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο μια ομάδα ελέγχου. Οι ομάδες διαχωρίζονται μεταξύ τους με τον εξής τρόπο: Στην πρώτη ομάδα (ομάδα ελέγχου) γίνονταν γνωστό το σκορ της Ολοκληρωτικής αγάπης. Συγκεκριμένα μετά τη συμπλήρωση του χειρόγραφου ερωτηματολογίου το άτομο λάμβανε οδηγίες για να προσθέσει τις απαντήσεις του και να βρει το ποσοστό εγγύτητας, δέσμευσης και πάθους που του αναλογούσε. Επιπλέον πληροφορίες του δίνονταν έπειτα σχετικά με την ερμηνεία του σκορ που προέκυπτε. Έτσι αν αυτό το σκορ ήταν μεταξύ 91 και 135 τότε, το άτομο αντιλαμβάνονταν ότι είχε υψηλό σκορ που εξηγούνταν από την πιθανή ύπαρξη ολοκληρωτικής αγάπης.

Αντίθετα η δεύτερη ομάδα, της οποίας τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν διαδικτυακά για λόγους εξοικονόμησης χρόνου αλλά και λόγω του γεγονότος ότι σύμφωνα με μετρήσεις τα πολύπλοκα εργαλεία στο διαδίκτυο κουράζουν τους συμμετέχοντες, δεν είχε τη δυνατότητα μέτρησης του σκορ της αναφορικά με την ύπαρξη της Ολοκληρωτικής αγάπης.

Συγκρίνοντας τις απαντήσεις των δύο ομάδων στην πειραματική συνθήκη που περιγράψαμε μας επέτρεψε να καταλάβουμε αν η αγάπη επηρεάζεται από άλλους παράγοντες. Για παράδειγμα αναμέναμε πως αν το άτομο πιστεύει ότι βιώνει την Ολοκληρωτική αγάπη και αυτό έρχεται σε σύγκρουση με το σκορ που βρίσκουμε εμείς αυτό δε θα επηρεάσει τις απαντήσεις του στις επερχόμενες ερωτήσεις ελέγχου.

Συνολικά συλλέχθηκαν 320 ερωτηματολόγια εκ των οποίων τα 210 ήταν χειρόγραφα και τα 110 διαδικτυακά. Ο μέσος χρόνος που χρειάστηκε κάθε υποκείμενο για να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο ήταν περίπου 20' λεπτά. Λόγω του προσωπικού χαρακτήρα των στοιχείων συλλογής της έρευνας το ερωτηματολόγιο της ομάδας ελέγχου δίνονταν στα υποκείμενα μέσα σε φάκελο. Μετά την ολοκλήρωση του ερωτηματολογίου το άτομο σφράγιζε το ερωτηματολόγιο και το τοποθετούσε σε κλειδωμένη κάλπη. Η κάλπη ανοίχτηκε όταν συλλέχθηκαν 210 χειρόγραφα ερωτηματολόγια. Ο χρόνος συλλογής των στοιχείων έλαβε χώρα από την 1^η Μαρτίου έως και τις 18 Μαρτίου.

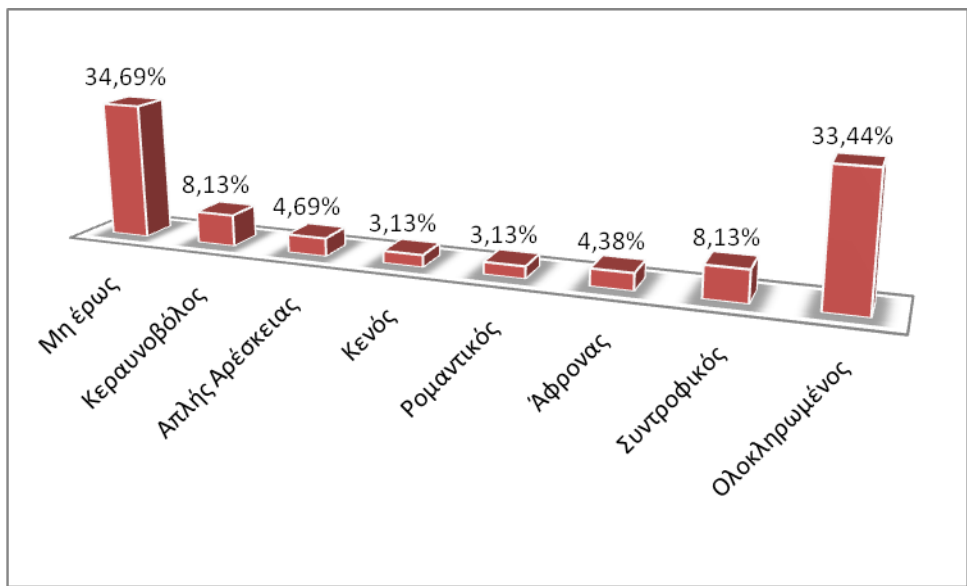
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Είναι γεγονός αναντίρρητο πως τα θέματα που αφορούν την ανθρώπινη ψυχοσύνθεση έχουν απασχολήσει και συνεχίζουν να απασχολούν σε μεγάλο βαθμό την ερευνητική κοινότητα. Αρκετοί ερευνητές εξετάζουν την αγάπη και τον έρωτα ως αντικείμενο των ποιητών και των καλλιτεχνών ενώ άλλοι πάλι ισχυρίζονται πως emπίπτουν σε ένα σημαντικό πεδίο έρευνας από των διαπροσωπικών σχέσεων. Η έρευνά μας εντάσσεται στη δεύτερη οπτική. Σ' αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα στατιστικά δεδομένα σχετικά με την ύπαρξη αλλά και τη σύσταση της ερωτικής αγάπης.

Το βασικό ερώτημά μας αφορούσε το αν βιώνεται η ολοκληρωτική αγάπη στη σημερινή εποχή. Το συγκεκριμένο ερώτημα ελέγχθηκε με βάση το διάμεσο (median). Σύμφωνα με τις απαντήσεις των υποκειμένων το 33.75% (108) ανταποκρίθηκε θετικά στο βίωμα της Ολοκληρωτικής αγάπης τη στιγμή που η έρευνα έλαβε χώρα. Επιπρόσθετα σύμφωνα με την Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία η συσχέτιση των τριών συστατικών μεταξύ τους παράγει διαφορετικές μορφές έρωτα (πάθος = Κεραυνοβόλος, εγγύτητα = Απλής αρέσκειας, Δέσμευση = Κενός, πάθος + εγγύτητα = Ρομαντικός, πάθος + δέσμευση = Άφρονας, εγγύτητα + δέσμευση = Συντροφικός, πάθος + εγγύτητα + δέσμευση = Ολοκληρωτικός, πλήρης απουσία και των τριών συστατικών = Μη – έρωτος). Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, ο Κεραυνοβόλος έρωτας αφορούσε ποσοστό 8.13% (26), ο έρωτας Απλής αρέσκειας αφορούσε το 4.69% (15) και ο Κενός έρωτας αφορούσε ποσοστό 3.13% (10) των υποκειμένων της έρευνας. Ακολούθως ο Ρομαντικός έρωτας είχε ποσοστό 3.13% (10), ο Άφρονας 4.38% (14) και Συντροφικός έρωτας 8.13% (26). Τέλος έκπληξη προκαλεί το αρκετά υψηλό ποσοστό καταλαμβάνει ο Μη – έρωτος με 34.69% (111). Λαμβάνοντας ως δεδομένο πως ζούμε σε μια κοινωνία στην οποία οι σχέσεις δομούνται κυρίως στο συναίσθημα το συγκεκριμένο ποσοστό μας προβληματίζει, εφόσον θα ήταν αναμενόμενο

άτομα τα όποια δεν βιώνουν κάποια μορφή έρωτα να μη βρίσκονται μαζί. Αν και αρχικά είχαμε αποκλείσει τη συγκεκριμένη μορφή ως προς τη μελέτη της αφού δεν αφορά την ύπαρξη του έρωτα ωστόσο λόγω του υψηλού ποσοστού που παρουσιάζει θα εξεταστεί εκτενέστερα παρακάτω.

Σχήμα 5. Ποσοστά τύπων έρωτα.

Σύμφωνα με τον Sternberg (1986) η Ολοκληρωτική αγάπη αφορά την ιδανική αγάπη, την αγάπη που όλοι αναζητούμε. Η Ολοκληρωτική αγάπη είναι δυσεύρετη και δέχεται σταδιακή αποδυνάμωση. Χρίζει ειδικής μεταχείρισης για να αντέξει στο χρόνο. Ωστόσο τα αποτελέσματά μας έρχονται να αναιρέσουν τα λεγόμενα του Sternberg αφού το βίωμα της Ολοκληρωτικής αγάπης το 2012 παρουσιάζεται εξαιρετικά υψηλό (33.75%), σε σχέση πάντα με τις υπόλοιπες μορφές αγάπης(7). Ενδεχομένως οι αλλαγές στους κοινωνικούς ρόλους και νόρμες της εποχής καθώς και η διαφοροποίηση της έννοιας της αγάπης από την τότε εποχή στη σημερινή να έχουν παίξει κάποιο ρόλο. Είναι ενδεικτικό ότι πριν το 1970 οι γάμοι από αγάπη δεν ήταν αποδεκτοί αφού οι «πλούσιες» οικογένειες παντρεύονταν για σκοπούς οικονομικού συμφέροντος και οι «φτωχές» για ικανοποίηση των αναγκών τους. Για παράδειγμα οι γυναίκες της τότε εποχής

παντρεύονταν για να εξασφαλίσουν κοινωνική θέση στο πλευρό του συζύγου καθώς και χρήματα, οι δε άντρες παντρεύονταν για ικανοποίηση των σεξουαλικών αναγκών αλλά για να έχουν κάποιο να τους περιποιείται. Εξίσου σημαντικός παράγοντας της τέλεσης του γάμου ήταν η διαίωσιση του είδους. Το 1990 παρουσιάζεται κρίση στο θεσμό του γάμου γεγονός που αντανακλάται και στη λογοτεχνία με την άνθηση της ερωτικής νουβέλας (Κορδούτης & Παυλόπουλος, 2006).

Προσπαθώντας να βρούμε κάποιους πιθανούς λόγους που να εξηγούν σε κάποιο βαθμό το υψηλό σκορ, χρησιμοποιήσαμε την ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) ώστε να ελέγξουμε πιθανές επιδράσεις κάποιων χαρακτηριστικών των υποκειμένων, όπως το φύλο, η ηλικία, ο τόπος διαμονής και το μορφωτικό επίπεδο. Τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικές διαφορές που σημαίνει ότι από τα χαρακτηριστικά δεν εξηγούν τη διακύμανση στο σκορ. Με άλλα λόγια τα προσωπικά χαρακτηριστικά του δείγματος δεν φαίνεται να επηρέασαν την ύπαρξη Ολοκληρωτικής αγάπης. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε πως τα προσωπικά (δημογραφικά) χαρακτηριστικά ενδέχεται να επηρεάζουν τη σύσταση αλλά και το ύφος της αγάπης εάν και εφόσον δεν ισορροπούν με τα προσωπικά (δημογραφικά) χαρακτηριστικά του συντρόφου.

Για παράδειγμα εάν τα άτομα δεν συνταιριάζουν σωστά ως προς τα ατομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους ενδέχεται αυτό να επηρεάζει και την ύπαρξη της Ολοκληρωτικής αγάπης, πράγμα το οποίο θα εξεταστεί εκτενέστερα στη συνέχεια. Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με έρευνες των Κορδούτη (2004), Ντακ (2004), Joseph και Walsh(1990) και τέλος Lemieux και Jerold (1999) αναμέναμε να βρεθούν στατιστικά σημαντικές διαφορές σχετικά με το φύλο και την Ολοκληρωτική αγάπη καθώς και συσχέτισή του με τα τρία συστατικά της. Πιο συγκεκριμένα αναμέναμε τις γυναίκες να βιώνουν το συστατικό της

δέσμευσης ισχυρότερα από τους άντρες, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν προέκυψε. Αντίθετα τα αποτελέσματα ήταν σχεδόν όμοια μεταξύ των δυο φύλων και η απόκλιση που παρουσιάστηκε σε μερικές περιπτώσεις ήταν αμελητέα (<1).

Ωστόσο η Ολοκληρωτική αγάπη βιώνεται από 63.0% (68) των γυναικών και 37.0% (40) των αντρών του δείματός μας. Αφορά κυρίως ηλικίες μέχρι 45 ετών με ποσοστό 89.0% (96) και άτομα που διαμένουν σε αστικές περιοχές 56.5% (61). Το μορφωτικό επίπεδο αφορά κατά 67.6% (73) άτομα με πανεπιστημιακή κατάρτιση ενώ ακολουθούν άτομα με μορφωτικό επίπεδο μέσης εκπαίδευσης με ποσοστό 14.8% (16). Ο επικρατέστερος τύπος σχέσης που βιώνει Ολοκληρωτική αγάπη είναι άτομα «σε σχέση» 45.4% (49) και ακολούθως οι «παντρεμένοι» με ποσοστό 34.3% (37). Δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε το γεγονός πως όλα τα υποκείμενα που δήλωσαν ως τύπο σχέσης την εξωσυζυγική βίωσαν την Ολοκληρωτική αγάπη στην πληρέστερη της μορφή με ποσοστό 100% (3). Τέλος Ολοκληρωτική αγάπη βιώνουν τα άτομα στα πρώτα 10 χρόνια σχέσης τους με ποσοστό 79.6% (86). Βλέπουμε λοιπόν, πως η διάρκεια της αφορά περιοριστικό παράγοντα επιφέροντας έτσι την αλλαγή.

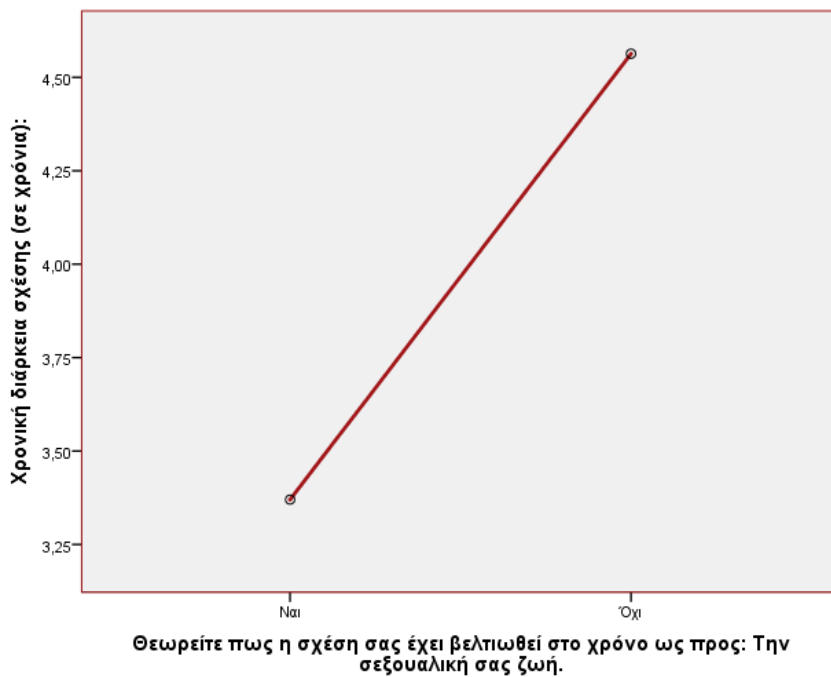
Για τη βίωση της Ολοκληρωτικής αγάπης στατιστικά σημαντικές διαφορές παρουσιάζονται στα εμπειρικά χαρακτηριστικά. Εμπειρικά χαρακτηριστικά, θεωρούμε τα χαρακτηριστικά του άτομου τα οποία λαμβάνει κατά τη διάρκεια της ζωής του και αφορούν καταστάσεις αλλά και σχέσεις που έχει βιώσει στο παρελθόν και τον έχουν τροποποιήσει ως άνθρωπο. Τέτοιο χαρακτηριστικό είναι η αυτοαντίληψη του βιώματος της Ολοκληρωτικής αγάπης ($F = 13,211$, sig. (p) $< 0,001^{***}$). Πιο συγκεκριμένα τα υποκείμενα που πίστευαν ότι βιώνουν Ολοκληρωτική αγάπη όντως τη βίωσαν σε ποσοστό 94.4% (102). Επιπρόσθετα άτομα που βίωσαν Μη – έρωτα υποστήριζαν πως δεν βιώνουν την αγάπη στην πληρότητά της ($F = 10,868$, sig. (p) = $0,001^{***}$), με ποσοστό αρνητικής απάντησης 61.7% (66) ενώ 7.2% (8) δεν έδωσαν καθόλου απάντηση. Το

γεγονός ότι τα υποκείμενα κατανοούν αλλά και γνωρίζουν σε ποια επίπεδα κινείται η σχέση τους είναι ιδιαίτερα σημαντικό αφού κάτι τέτοιο μας δείχνει πως δεν αντιμετωπίζουν τη σχέση τους επιφανειακά. Κατ' επέκταση η επιλογή τους να παραμένουν ή όχι μαζί με το σύντροφο τους ενδέχεται να επηρεάζεται και από την αυτοαντίληψη.

Το 70.9% (227) των υποκείμενων της έρευνα δήλωσαν πως η σχέση τους έχει βελτιωθεί στο χρόνο ως προς τη σεξουαλική τους ζωή, κατά 90.0% (288) ως προς την οικειότητα και το δέσιμο μεταξύ τους και ως προς τη δέσμευση κατά 61.9% (198).

Επόμενο βήμα στην ανάλυση ήταν και η αξιολόγηση των τριών συστατικών (πάθος, εγγύτητα, δέσμευση) ξεχωριστά. Στατιστικά σημαντική συσχέτιση ($F = 1,804$, sig. (p) = 0,001***) προέκυψε όσον αφορά τη συσχέτιση του πάθους με τη διάρκεια της σχέσης. Η συσχέτιση ήταν αντίρροπη αφού όσο αυξάνονταν η διάρκεια της σχέσης τόσο μειώνονταν το πάθος.

Σχήμα 6. Πάθος & Διάρκειας σχέσης.

Επιπρόσθετα στατιστικά σημαντική συσχέτιση ($F = 2,166$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) προέκυψε μεταξύ της εγγύτητας με τη διάρκεια της σχέσης. Η εγγύτητα αυξάνονταν όσο αυξάνονταν και η χρονική διάρκεια της σχέσης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η εγγύτητα βρισκόταν σε αρκετά ψηλά επίπεδα και στα πρώτα στάδια της σχέσης. Αυτό μας οδηγεί στο συλλογισμό πως ενδεχομένως τα συναισθήματα πάθους, που είναι εντονότερα στα πρώτα στάδια της σχέσης, να τροφοδοτούν την εγγύτητα καθώς αυξάνεται ο χρόνος της σχέσης.

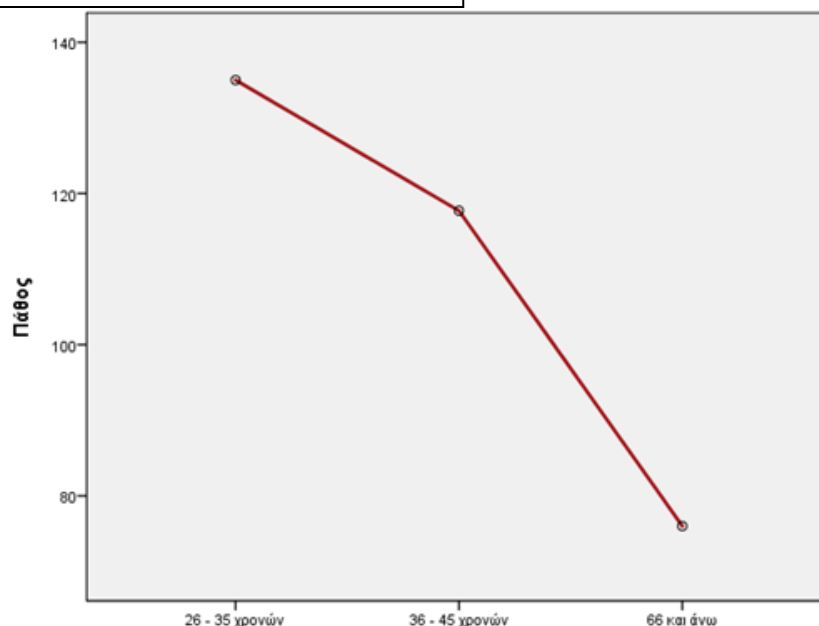
Σε μια προσπάθειά μας να ελέγξουμε εάν η αγάπη επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες και πιο συγκεκριμένα από τη γνώση της πληροφορίας σχετικά με τα σκορ και τα ποσοστά της Ολοκληρωτικής αγάπης που προκύπτουν από τα ερωτήματα του Sternberg, τοποθετήσαμε μέσα στα ερωτηματολόγια δυο ερωτήσεις ελέγχου. Όπως προαναφέραμε τα υποκείμενα που απάντησαν έντυπα το ερωτηματολόγιο είχαν τη δυνατότητα να γνωρίζουν το σκορ τους και αν βιώνουν ή όχι Ολοκληρωτική αγάπη. Σύμφωνα με την ανάλυση διακύμανσης (ANOVA) τα υποκείμενα συσχέτισαν τα αποτελέσματα των σκορ που μέτρησαν για τις απαντήσεις τους και στα τρία συστατικά (Πάθος, Εγγύτητα, Δέσμευση) σε σχέση με την ερώτηση ελέγχου προέκυψαν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα ($F = 9,358$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) για το συστατικό της εγγύτητας, ($F = 6,617$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) για το συστατικό του πάθους και ($F = 16,208$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) για το συστατικό της δέσμευσης. Ταυτόχρονα, στατιστικά σημαντική διαφορά προέκυψε και στη συσχέτιση Ολοκληρωτικής αγάπης ($F = 9,640$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) με την ερώτηση ελέγχου. Βλέπουμε λοιπόν ότι εάν λέγαμε στα υποκείμενα ότι βιώνουν την Ολοκληρωτική αγάπη τότε καταμερίζαν τα συναισθήματα τους σωστά, αντίθετα εάν υπερίσχυε στα σκορ που τους δίναμε κάποιο συστατικό, όπως για παράδειγμα η εγγύτητα, τότε επέλεξαν περισσότερα συναισθήματα εγγύτητας.

Όσον αφορά τη δεύτερη ερώτηση ελέγχου στην οποία ζητήσαμε από τα υποκείμενα της έρευνας να μας δώσουν σε μορφή ποσοστού την αίσθηση για κάθε συστατικό στη σχέση τους, βλέπουμε ότι και πάλι προέκυψαν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα συσχέτισης. Πιο απλά τα υποκείμενα έτειναν να δίνουν σαν ποσοστό προσεγγιστικά ποσοστά ως προς το αποτέλεσμα που τους προέκυψε για κάθε συστατικό.³

Λαμβάνοντας υπόψη το πιο πάνω προκύπτει η ανάγκη για περαιτέρω διερεύνηση και προβάλλει ένα νέο ερώτημα που αφορά τη διάρκεια σχέσης και τη συσχέτισή της με τις διάφορες μορφές αγάπης. Από τα αποτελέσματα προκύπτει πως το πάθος βρίσκεται στα υψηλότερα επίπεδα του όταν περάσει ο πρώτος χρόνος σχέσης και για τα ακόλουθα δυο χρόνια σχέσης εκ των οποίων τα άτομα που το βιώνουν αφορούν ηλικίες κυρίως μεταξύ 18 με 25 ετών (53.5%). Έντονη πτώση στα ποσοστά του πάθους παρουσιάζεται στα υποκείμενα της έρευνάς μας από τα 46 χρόνια τους και άνω (8.8%) με ελάχιστη δράση στα άτομα 66 ετών και άνω (1.9%), πράγμα λογικό αφού και βιολογικά μειώνεται η σεξουαλική επιθυμία. Προκύπτει λοιπόν πως το πάθος, η χρονική διάρκεια της σχέσης και η Ολοκληρωτική αγάπη αφορούν παράγοντες συνδεδεμένους μεταξύ τους ($F = 14,577$, sig. (p) $< 0,001^{***}$). Ο έρωτας λοιπόν παίρνει πιο συντροφική μορφή, ωστόσο τα άτομα θεωρούν ότι βιώνουν την Ολοκληρωτική αγάπη χωρίς να κρίνεται απαραίτητη η παρουσία του πάθους.

³ Συγκεκριμένα για την ερώτηση που αφορούσε το συστατικό της εγγύτητας (Πόσο της % στηρίζετε, κατανοείτε και νοιάζεστε για τον/την σύντροφό σας;) βρήκαμε βαθμό στατιστικής σημαντικότητας ($F = 12,780$, sig. (p) $= < 0,001^{***}$), για την ερώτηση που αφορούσε το πάθος (Πόσο της % αγαπάτε με πάθος το/την σύντροφό σας;) βρήκαμε βαθμό στατιστικής σημαντικότητας ($F = 13,875$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) και τέλος για την ερώτηση που αφορούσε το συστατικό της δέσμευσης (Πόσο της % θα κάνετε τα πάντα για να είστε μαζί;) βρήκαμε βαθμό στατιστικής σημαντικότητας ($F = 10,522$, sig. (p) $< 0,001^{***}$).

Σχήμα 7. Συσχέτιση πάθους & ηλικίας των υποκειμένων.

Το πάθος όμως καθώς γνωρίζουμε αποτελεί συστατικό κινήτρου και πυροδοτεί έντονα συναισθήματα. Ενδέχεται λοιπόν στις νεαρές ηλικίες να τροφοδοτεί τόσο την εγγύτητα όσο και τη δέσμευση και να δημιουργεί την αίσθηση πληρότητας στα υποκείμενα. Αποτέλεσμα του πιο πάνω θα ήταν η σύγχυση του Ρομαντικού και Άφρονα έρωτα με τον Ολοκληρωμένο. Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας δείχνουν πλήρη συσχέτιση του πάθους στις βραχυχρόνιες σχέσεις (μέχρι 3 χρόνια) με στατιστική σημαντικότητα ($F = 6,238$, sig. (p) < 0,001***).

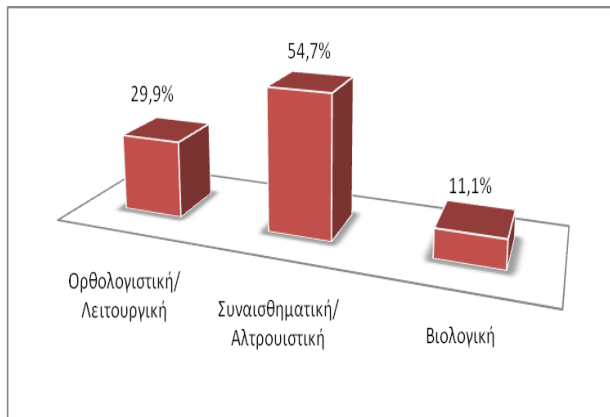
Από τα αποτελέσματα προκύπτει πως η εγγύτητα βρίσκεται στα υψηλότερα επίπεδα όταν περάσει ο πρώτος χρόνος σχέσης και για τα ακόλουθα έξι χρόνια σχέσης συνεχίζει με ανοδικούς ρυθμούς. Επέρχεται μερική κάθοδος στα 6-10 χρόνια σχέσης και έντονη πτώση για τα ακόλουθα 10 χρόνια (όταν το ζευγάρι βρίσκεται μαζί 10-20 χρόνια) ακολούθως η εγγύτητα αρχίζει να αυξάνεται και πάλι στα 20 χρόνια και άνω. Τα άτομα που το βιώνουν εντονότερα συναισθήματα εγγύτητας αφορούν άτομα «παντρεμένα» με ποσοστό 41.3% (66) και «σε σχέση» με ποσοστό 39.4% (63). 100% (3) συναισθήματα εγγύτητας βιώνουν άτομα που εμπλέκονται σε εξωσυζυγική σχέση.

Όσον αφορά τον παράγοντα της δέσμευσης αφορά κατά 47.7% (71) υποκείμενα που δήλωσαν παντρεμένα και ακολούθως 35.8% (57) άτομα «σε σχέση». Οι ηλικίες και πάλι αφορούσαν κατά 42.1% (67) άτομα 18-25 ετών και ακολούθως με ποσοστό 22.6% (36) άτομα ηλικιών 26-35 ετών. Η συσχέτιση δέσμευσης και ηλικίας έδωσε αποτελέσματα ($F = 4,163$, sig. (p) = 0,001***). Ακολούθως ισχυρή συσχέτιση προέκυψε μεταξύ δέσμευσης και χρονικής διάρκειας σχέσης ($F = 4,769$, sig. (p) < 0,001***), με τα υψηλότερο ποσοστά συναισθηματικής δέσμευσης να βρίσκονται μεταξύ του πρώτου και έκτου χρόνου σχέσης με ποσοστό 42.2% (67).

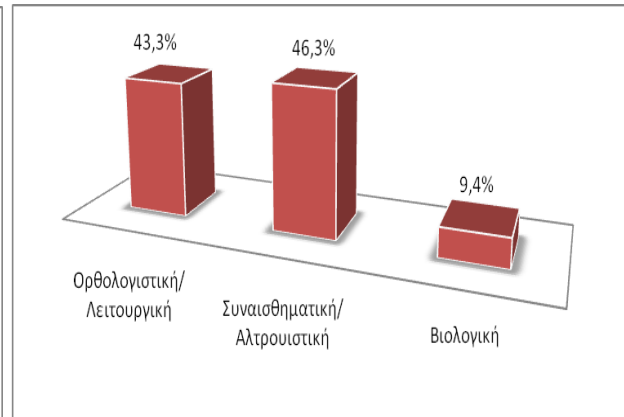
100% (3) συναισθήματα δέσμευσης βιώνουν και πάλι τα υποκείμενα που εμπλέκονται σε εξωσυζυγική σχέση.

Τα υποκείμενα της έρευνας υποστηρίζουν κατά 49.4% τη συναισθηματική, αλτρουιστική μορφή της αγάπης όπως την όρισε ο Leo Buscaglia, ακολουθεί η ορθολογιστική, λειτουργική μορφή όπως την όρισε ο Eric Fromm με ποσοστό 38.4% και τέλος η βιολογική όπως την όρισε ο Abraham Maslow με ποσοστό 10%. Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το γεγονός πως οι άντρες κρίνονται αρκετά πιο συναισθηματικοί από τις γυναίκες και υποστηρίζουν πως η αγάπη συνίσταται στην προσφορά και την αυταπάρνηση του εγώ για το συμφέρον του άλλου με ποσοστό 54.7% έναντι του 46.3% που έδωσαν οι γυναίκες. Επίσης το ποσοστό της ορθολογιστικής κριτικής της αγάπης ήταν αρκετά υψηλότερο για τις γυναίκες της τάξης του 43.3% έναντι αυτού των αντρών που ήταν 29.9%. Τέλος περίπου ίσο βαθμό επιλογής και από τα δυο φύλα είχε η βιολογική πλευρά της αγάπης με 11.1% από την πλευρά των αντρών και 9.4% από την πλευρά των γυναικών.

Σχήμα 8. Ποσοστά αντρών ορισμού Αγάπης.

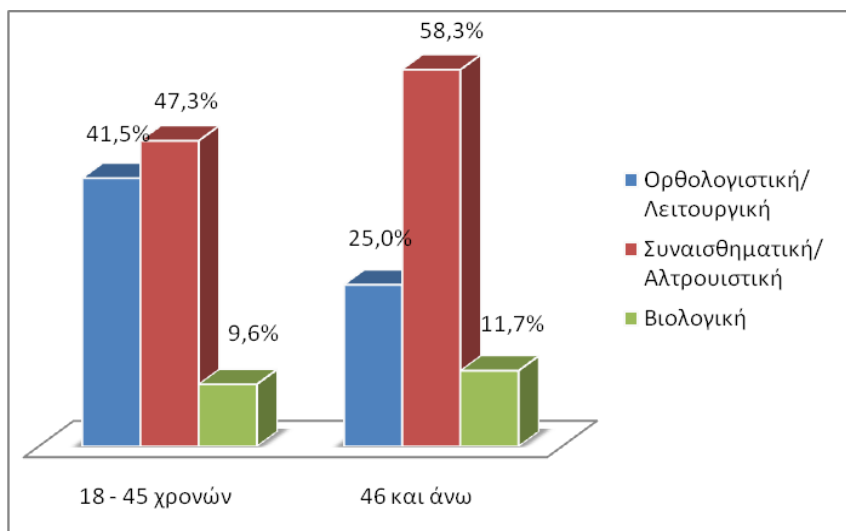

Σχήμα 9. Ποσοστά γυναικών ορισμού Αγάπης.

Ένα άλλο ερώτημα που τέθηκε ήταν κατά πόσο τα πολιτισμικά πλαίσια και οι νόρμες κάθε εποχής ενδέχεται να μεταβάλουν τον τρόπο με το οποίο οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται και ορίζουν την αγάπη. Άτομα τα οποία είχαν γεννηθεί πριν το 1966 υποστηρίζουν έντονα μοντέλα που αφορούν τη συναισθηματική πλευρά της αγάπης με ποσοστό 58.3% (35) δέχονται την αγάπη ως αποτέλεσμα του να θέλεις να δίνεις στον άλλο χωρίς να νοιάζεσαι για το ποιος ωφελείται περισσότερο. Αντίθετα άτομα που γεννήθηκαν μετά το 1967 υποστηρίζουν και πάλι το συγκεκριμένο προτυπο αγάπης (συναισθηματική/ αλτρουιστική προσέγγιση) με ποσοστό 47.3% (123) αλλά ταυτόχρονα υποστηρίζουν με την ίδια δύναμη και ένα ορθολογιστικό/ λειτουργικό μοντέλο με ποσοστό 41.5% (108) το οποίο αφορά τη γνώση του ότι η αγάπη απαιτεί προσπάθεια για να κρατηθεί υγής. Συγκεκριμένα ο πιο κάτω πίνακας αναπαριστά με ποσοστά τις απαντήσεις των υποκειμένων της έρευνας ανά πρότυπο αγάπης.

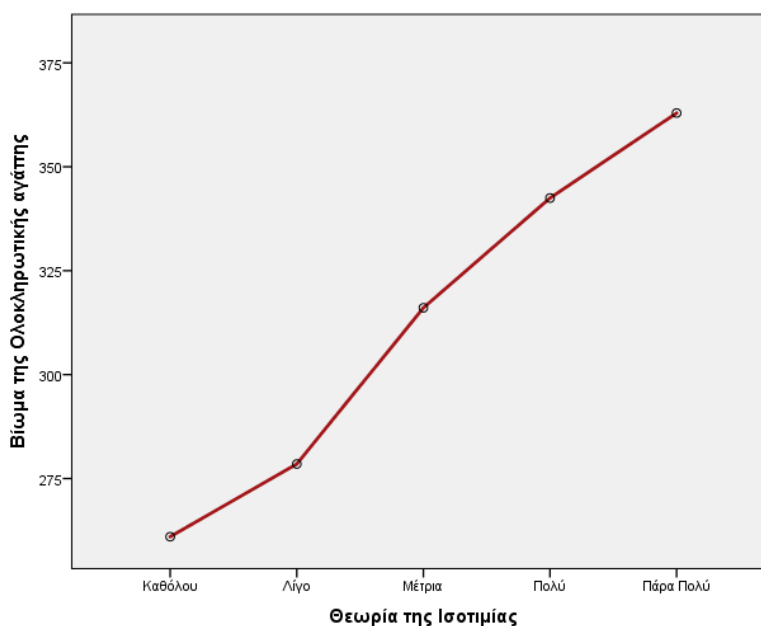
Σχήμα 10. Ποσοστά ηλικιών ορισμού Αγάπης.

Όσον αφορά αξιώματα που επηρεάζουν τη διάρκεια της σχέσης στο χρόνο η συσχέτισή τους με την ύπαρξη Ολοκληρωτικής αγάπης ήταν καταλυτική και δεν χωρούσε αμφισβήτηση. Συγκεκριμένα το μοντέλο ενίσχυσης-συναισθήματος, που αφορά την τάση σύνδεσης θετικών συναισθημάτων με την παρουσία του άλλου («Περνάω όμορφα όταν βρίσκομαι με τον/την σύντροφο μου») παρουσίασε ($F = 17,548$, sig. (p) $< 0,001^{***}$), η αρχή της αμοιβαιότητας που αφορά το γεγονός ότι συμπαθούμε περισσότερο άτομα που μας συμπαθούν («Εκδηλώνω την αγάπη μου προς τον/την σύντροφο μου») έδωσε ($F = 17,091$, sig. (p) $< 0,001^{***}$), ενώ η ομοιότητα των στάσεων, που αφορά την ταύτιση των απόψεων των ατόμων τόσο για τις ατομικές («Έχουμε τις ίδιες ηθικές αντιλήψεις με τον/την σύντροφο μου») ($F = 9,317$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) όσο και για τις κοινωνικές («Έχουμε την ίδια στάση αντιμετώπισης απέναντι σε κοινωνικά θέματα με τον/την σύντροφο μου») ($F = 8,392$, sig. (p) $< 0,001^{***}$). Εντυπωσιακό είναι πως οι πολιτισμικές στάσεις του ατόμου δεν κρίθηκαν εξίσου σημαντικές («Έχουμε κοινά ενδιαφέροντα με τον/την σύντροφο μου») ($F = 2,797$, sig. (p) = 0,029). Το συγκεκριμένο μας ωθεί στο συμπέρασμα πως τα άτομα ενδεχομένως να περνούν ευχάριστα μεταξύ τους ακόμη και αν τα ενδιαφέροντα τους δεν είναι όμοια. Ακολούθως η επιλογή του συντρόφου βάσει συνταιριάσματος, αφορά την ομοιότητα των ατόμων προς ένα ή περισσότερα

χαρακτηριστικά (κοινωνικότητα, εξωτερική εμφάνιση) ως προς την κοινωνικότητα («Είμαστε του ίδιου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου με τον/την σύντροφο μου») ήταν στατιστικά σημαντική της τάξης του ($F = 10,482$, sig. (p) = 0,001**) ενώ η επιλογή του συντρόφου βάσει συνταιριάσματος ως προς την ελκυστικότητα («Είμαστε το ίδιο ελκυστικοί με τον/την σύντροφο μου») παρουσιάστηκε ακόμη πιο σημαντική ($F = 9,869$, sig. (p) < 0,001***). Τέλος επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά η θεωρία της ισοτιμίας, που αναφέρεται στην ισότιμη ανταλλαγή οφέλους και κόστους («Δίνω στον/στην σύντροφο μου όσα μου δίνει και αυτός; (Ούτε πιο πολλά ούτε πιο λίγα)»), αφού τα αποτελέσματα μάς κατέδειξαν ότι για να βιώνει το άτομο την Ολοκληρωτική αγάπη οι σχέσεις πρέπει να είναι ισορροπημένες ($F = 8,205$, sig. (p) < 0,001***). Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι σε όλα τα μοντέλα η συσχέτιση με την Ολοκληρωτική αγάπη ήταν αντίστροφη. Όσο δηλαδή αυξάνονταν ο βαθμός συμφωνίας, συνταιριάσματος και ισοτιμίας μεταξύ των συντρόφων τόσο πιο πολύ βίωναν και την Ολοκληρωτική αγάπη.

Σχήμα 11. Συσχέτιση βιώματος Ολοκληρωτικής αγάπης με μοντέλο διάρκειας σχέσης στο χρόνο.

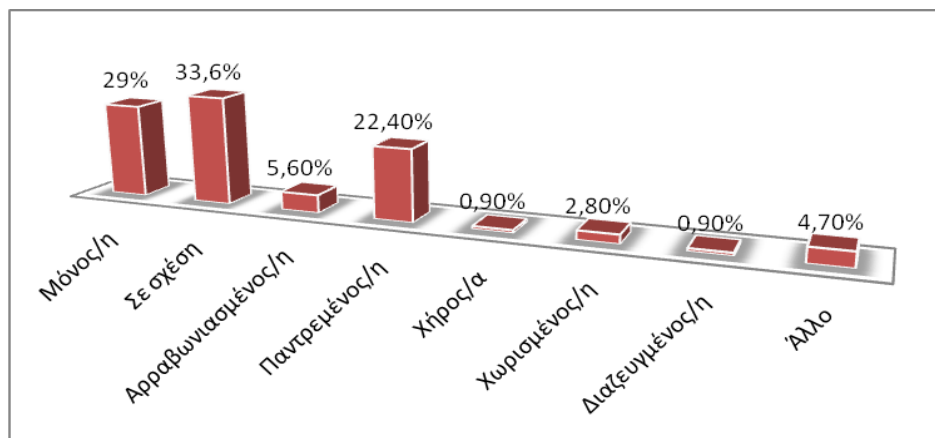

Βλέπουμε λοιπόν πως ακόμη και σε μια θεωρία η οποία βασίζεται σε συναισθηματικά κριτήρια όπως είναι η Τριγωνική Περί Έρωτος Θεωρία, πραγματιστικά κριτήρια, κριτήρια δηλαδή που αφορούν την κάλυψη αναγκών εντός της διαπροσωπικής σχέσης εμπλέκονται και πάλι. Παρουσιάζονται ισχυρά ποσοστά ισοτιμίας πράγμα που μας τοποθετεί στο να δούμε την αγάπη μέσα από ένα πιο συμφεροντολογικό πρίσμα.

Το δεύτερο σκέλος της έρευνάς μας αφορούσε τα άτομα εκείνα που δεν βιώνουν την Ολοκληρωτική αγάπη και πιο συγκεκριμένα τους παράγοντες που επιφέρουν τη μη ύπαρξη της.

Όπως προαναφέραμε και πιο πάνω το 66.25% (212) των υποκειμένων της έρευνας μας, δε βίωνε την αγάπη στην πληρότητά της, αξιοσημείωτο είναι ότι περισσότεροι από τους μισούς με ποσοστό 34.69% (111) βίωναν Μη – έρωτα. Ο Μη – έρωας αφορά την πλήρη απουσία των τριών συστατικών (πάθος, εγγύτητα, δέσμευση). Μη – ερώτα βιώνει το 61.7% (66) των γυναικών και το 38.3% (41) των αντρών. Συγκεντρώνεται σε ηλικίες μέχρι 45 ετών με ποσοστό 81.2% (87) και αφορά κατά 60.7% (65) αστικές περιοχές. Εξαιρετικά ενδιαφέρον είναι για άλλη μια φορά το γεγονός ότι δε βιώνουν έρωτα άτομα τα οποία βρίσκονται σε σχέση 33.6% (36), άτομα τα οποία έχουν επιλέξει να είναι μόνοι κατ' επιλογήν 29.0% (31) και άτομα τα οποία είναι παντρεμένα 22.4% (24). Το υπόλοιπο 15% (20) αφορά ομάδες όπως χήρους, χωρισμένους, διαζευγμένους, αρραβωνιασμένους και όχι λογοδοσμένους, αυτή τη φορά και την κατηγορία «άλλο».

Σχήμα 11. Μη – έρωσ και τύπος σχέσης.

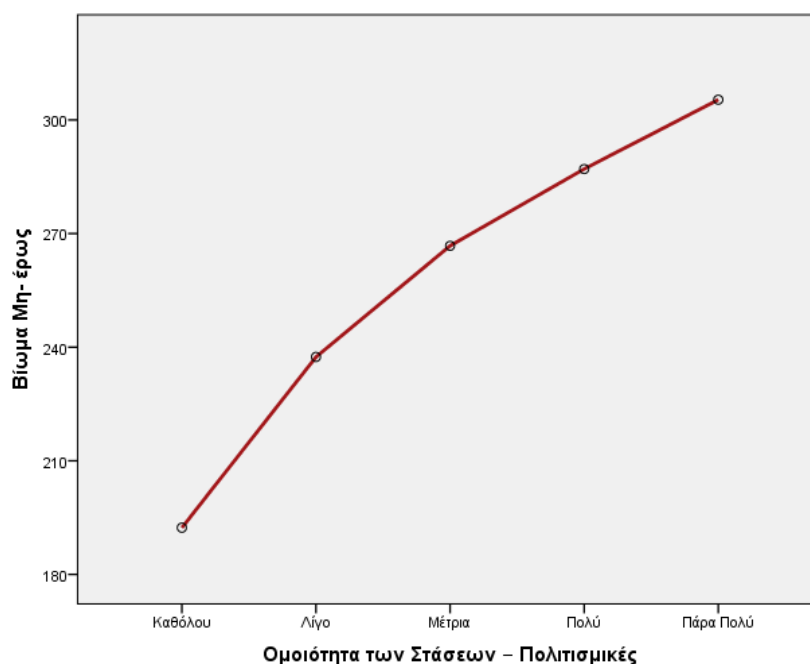

Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι το 44.9% (48) των υποκειμένων που βιώνουν Μη – έρωτα φοβούνται το χωρισμό. Συγκεκριμένα σε ερώτηση που θέσαμε στα υποκείμενα (« Σας φοβίζει ο χωρισμός;») το 44.9% απάντησε θετικά.

Ακολούθως αναφορικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν τη διάρκεια της σχέσης στο χρόνο και πάλι η συσχέτισή τους με την ύπαρξη Μη – έρωτα ήταν εξίσου ισχυρή όσο και η συσχέτισή τους με τον Ολοκληρωμένο έρωτα. Ειδικότερα το μοντέλο ενίσχυσης-συναίσθηματος παρουσίασε ($F = 22,950$, sig. (p) < 0,001***), ενώ η αρχή της αμοιβαιότητας κρίθηκε εξίσου σημαντική δίνοντας ($F = 17,940$, sig. (p) < 0,001***), από την άλλη η ομοιότητα στάσεων τόσο σε ατομικές ($F = 8,682$, sig. (p) < 0,001***) όσο και σε κοινωνικές ($F = 8,734$, sig. (p) < 0,001***) επιβεβαιώθηκε σε αυτή την περίπτωση και εν αντιθέσει με την Ολοκληρωτική αγάπη οι πολιτισμικές στάσεις του ατόμου κρίθηκαν σημαντικές ($F = 9,088$, sig. (p) < 0,001***). Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα έρχεται να συμπληρώσει τον αρχικό συλλογισμό μας και να μας επιτρέψει να προβούμε στο συμπέρασμα πως τα άτομα ενδεχομένως να περνούν ευχάριστα μεταξύ τους ακόμη και αν τα ενδιαφέροντα τους δεν είναι όμοια και έτσι να βιώνουν την Ολοκληρωτική αγάπη όπως προέκυψε πιο πάνω, αλλά η απουσία κοινών ενδιαφερόντων επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στην ενότητα του ζευγαριού. Ακολούθως η επιλογή του συντρόφου βάσει συνταιριάσματος ως προς την κοινωνικότητα ήταν στατιστικά σημαντική

($F=8,358$, sig. (p) $< 0,001^{***}$) καθώς η επιλογή του συντρόφου βάσει συνταιριάσματος ως προς την ελκυστικότητα παρουσιάστηκε εξίσου σημαντική ($F=19,208$, sig. (p) $< 0,001^{***}$). Τέλος διαπιστώθηκε πως η θεωρία της ισοτιμίας παίζει σημαντικό ρόλο στην ύπαρξη Μη- έρωτα, αφού τα αποτελέσματα μάς κατέδειξαν ότι για μπορεί να βιώνει το άτομο κάποια μορφή αγάπης οι σχέσεις πρέπει να είναι ισορροπημένες ($F=9,248$, sig. (p) $< 0,001^{***}$). Θα ήταν παράληψη να μην αναφέρουμε ότι σε όλα τα μοντέλα διάρκειας της σχέσης στο χρόνο η συσχέτιση με τον Μη- έρωτα ήταν θετική, αφού όσο μειώνονταν ο βαθμός συμφωνίας, συνταιριάσματος και ισοτιμίας μεταξύ των συντρόφων τόσο μειώνονταν και η πιθανότητα να βιώσουν κάποια μορφή αγάπης.

Σχήμα 12. Συσχέτιση Μη- έρωτος και Ομοιότητας στάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Όπως είδαμε αναλυτικά πιο πάνω τα υποκείμενα της έρευνας τοποθέτησαν σε ψηλά επίπεδα δυο εντελώς διαφορετικές και ακραίες μορφές έρωτα. Από τη μια πλευρά περίπου το 30% των υποκειμένων βιώνουν Ολοκληρωμένο έρωτα, πράγμα που καθιστά την πλήρη και έντονη ύπαρξη συναισθημάτων πάθους, εγγύτητας και δέσμευσης ενώ από την άλλη πλευρά περίπου πάλι το 30% των υποκειμένων, δε βιώνουν καθόλου συναισθήματα έρωτα. Μάλιστα το 61.6% των ατόμων που βιώνουν Μη – έρωτα επιλέγουν να παραμένουν μαζί στις σχέσεις τους. Οι παράγοντες που κρατούν τα άτομα ενωμένα παρόλο το συναισθηματικό κενό θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθούν εκτενέστερα σε μεταγενέστερες έρευνες. Ένας περιορισμός λοιπόν της έρευνάς μας είναι το ότι δεν ασχοληθήκαμε καθόλου με το ρόλο του ιδεολογικού πλαισίου. Πιο συγκεκριμένα θα ήταν καλό να εξεταστούν οι ιδεολογικοί και κοινωνικοί παράγοντες που ενδέχεται να κρατούν το ζευγάρι ενωμένο σε μία σχέση στην οποία κυριαρχεί Μη – έρωσ. Ενδεικτικά τέτοιοι παράγοντες αφορούν τα πιστεύω γύρω από θέματα θρησκείας καθώς και θέματα σχετικά με την οικονομική κατάσταση του ζευγαριού.

Εξαιρετικά σημαντική ήταν η συσχέτιση των παραγόντων επικράτησης της σχέσης στο χρόνο (μοντέλο ενίσχυσης συναισθήματος, αρχή της αμοιβαιότητας, ομοιότητα στάσεων ατομικές – πολιτικές – πολιτισμικές, επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος κοινωνικότητας-ελκυστικότητας, αρχή της ισοτιμίας). Επιπλέον τα αποτελέσματα παρουσίασαν στατιστική σημαντικότητα στη συσχέτιση των συναισθημάτων (πάθος, εγγύτητα, δέσμευση) με χαρακτηριστικά που ελέχθησαν από αυτά τα μοντέλα. Αυτό το γεγονός ερμηνεύεται ως την ανάγκη για περισσότερη ενδελεχή έρευνα αυτών των μοντέλων με στόχο την επιβεβαίωση των κύριων παραδοχών τους για την Ολοκληρωτική αγάπη.

Συνοπτικά τα αποτελέσματα μέχρι σε αυτό το σημείο οδηγούν στο συμπέρασμα πως ακόμη και σε μια θεωρία η οποία βασίζεται σε συναισθηματικά κριτήρια όπως είναι η Τριγωνική Περί έρωτος Θεωρία, κριτήρια που αφορούν την κάλυψη αλλά και ισοστάθμιση των αναγκών του άτομου εντός της διαπροσωπικής σχέσης εμπλέκονται και πάλι τοποθετώντας μας στο να δούμε την αγάπη μέσα από ένα πιο συμφεροντολογικό πρίσμα. Συνειδητά και τα δύο φύλα ορίζουν την αγάπη βάση ενός συναισθηματικού μοντέλου έτσι όπως το περιγράφει ο Buscaglia και οι γυναίκες επιπρόσθετα στηρίζονται σε γνωστικοθυμικά πρότυπα με βάση την προσέγγιση Fromm. Και τα δύο φύλα απορρίπτουν την αγάπη ως βιολογική ανάγκη σύμφωνα με την προσέγγιση Maslow. Υποσυνείδητα όμως, τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες παρουσιάζονται πραγματιστές αφού υποστηρίζουν μοντέλα ικανοποίησης και κάλυψης αναγκών.

Βλέπουμε λοιπόν για άλλη μια φορά πως η αγάπη μπορεί να μη ζητάει πολλά, όχι γιατί έχει μάθει να αρκείται στα λίγα ή απλώς στο αναγκαίο αλλά γιατί ξέρει να ξεχωρίζει το ουσιώδες. Ωστόσο οι ανθρώπινες σχέσεις δομούνται σε παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την επικράτηση και τη διάρκειά τους στο χρόνο και ως απότοκο επηρεάζουν και τη σύσταση της αγάπης. Αξιώματα αυτών των παραγόντων επιβεβαιώθηκαν στην έρευνα μας.

Συμπερασματικά καταλήγουμε στην άποψη ότι οι σχέσεις στην κοινωνία μας διέρχονται κρίση. Το εξαιρετικά υψηλό ποσοστό σε Μη – έρωτα τροφοδοτεί αυτή την άποψη. Παράλληλα μορφές έρωτα που υφίστανται δυσκολία επικράτησης στο χρόνο, όπως είναι, για παράδειγμα, ο Ολοκληρωμένος και ο Κεραυνοβόλος, φαίνεται να αφορούν αρκετά μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Βιώνουμε λοιπόν μια αγάπη αρκετά ευμετάβλητη και ασταθή, η οποία επηρεάζεται από τις αλλαγές του πλαισίου. Η κοινωνία αλλάζει και κατ' επέκταση οι κοινωνικοί ρόλοι αλλάζουν, ως απότοκο τα ίδια τα άτομα αλλάζουν. Οι παγιωμένες κοινωνικές θέσεις, όπως ήταν μέχρι πρότινος η θέση της γυναίκας, μεταβάλλονται με γρήγορους ρυθμούς επιφέροντας

αλλαγές στην προσωπικότητα των ατόμων, προωθώντας ένα πιο ατομοκεντρικό μοντέλο στραμμένο στον καταναλωτισμό ο οποίος έρχεται να καλύψει το ανικανοποίητο κενό του σύγχρονου ανθρώπου το οποίο μεταφέρει στις σχέσεις του, δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο σχέσεις επιφανειακές. Η Ολοκληρωτική αγάπη ενδέχεται να είναι η λύση του προβλήματος ωστόσο λόγω του βραχυχρόνιου χαρακτήρα της, αφού περιορίζεται κυρίως στα πρώτα δέκα χρόνια της σχέσης, δεν μπορεί να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για τη δημιουργία σταθερών ερωτικών σχέσεων οικοδομημένων πάνω σε συναισθηματικούς πυλώνες ευτυχίας.

Θα ήταν καλό να γίνει μια διαχρονική έρευνα έτσι ώστε να εντοπιστεί η ακριβής διάρκεια της Ολοκληρωτικής αγάπης. Ένας προτεινόμενος τρόπος θα ήταν, εάν τα υποκείμενα κρίνονται με βάση την καταμέτρηση του σκορ τους ότι βιώνουν την Ολοκληρωτική αγάπη, τα στοιχεία τους να σημειώνονται και μακροπρόθεσμα η έρευνα να επαναλαμβάνεται. Ο συγκεκριμένος τρόπος θα μας επιτρέψει αρχικά να αξιολογήσουμε τη διάρκεια της αγάπης, ενώ θα μας επιτρέψει να δούμε τη μεταβλητότητά της. Πιστεύουμε πως από Ολοκληρωμένος έρωτας θα μετατρέπεται σε Συντροφικό, Κενό ή Μη – έρωτα με την πάροδο του χρόνου. Μια διαχρονική έρευνα επίσης θα μας επιτρέψει να αξιολογήσουμε τους λόγους που οι σχέσεις και η αγάπη ως βίωμα διέρχονται κρίση.

Η γνώση της αγάπης αποτελεί δύναμη για την δημιουργία σωστών και ισορροπημένων σχέσεων. Αποτελεί την πρόκληση έναντι στην αδράνεια και την ώθηση στη δράση ενώ παράλληλα είναι έναυσμα για τη δημιουργία ευτυχέστερων και μακροχρόνιων σχέσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Ainsworth, M.S. & Bowlby, J., 1991. An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), pp. 333.
- Buscaglia, L, 1991. *N' αγαπάμε ο ένας τον άλλο*. Αθήνα: Εκδόσεις Γλάρος.
- Buscaglia, L, 2009. *Γεννημένοι ν' αγαπάμε: Στοχασμοί για την Αγάπη*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
- Bourdieu, P, 1986. *Economic Sociology: The forms of capital*. Νέα Υόρκη: Εκδόσεις Greenwood.
- Foa, E.B. & Foa, U.G., 1980. Resource theory: Interpersonal behavior as exchange. *Social exchange: Advances in theory and research*, pp. 77-94.
- Fromm, E, 1976. *Η τέχνη της αγάπης*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπουκουμάνης.
- Giddens, A, 2009. *Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Joseph, T.C. & Walsh, W.B, 1990, "Reliability and concurrent validity of the Sternberg Triangular Love Scale", *Psychological reports*, vol. 67, no. 1, pp. 219-224.
- Hewstone, M. & Stroebe, W., 2007. *Εισαγωγή στην κοινωνική Ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Hogg, A. M. & Vaughan, M. G, 2010. *Κοινωνική Ψυχολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- Lee, J.A., 1973. *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. New Press.
- Lemieux, R. & Jerold, L. 2000, "Intimacy, passion, and commitment among married individuals: Further testing of the triangular theory of love", *Psychological reports*, vol. 87, no. 3, pp. 941-948.
- Lemieux, R. & Jerold, L., 1999, "Intimacy, passion, and commitment in young romantic relationships: Successfully measuring the triangular theory of love", *Psychological reports*, vol. 85, no. 2, pp. 497-503.
- Maslow, A.H., 1948. "Higher" and "Lower" Needs. *The Journal of psychology*, **25**(2).
- Ντακ, Σ, 2004. *Ανθρώπινες σχέσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Salome, J, 2002. *Ψυχολογία: Ποτέ Μόνοι Μαζί*. Αθήνα: Εκδόσεις Εναλιος.

Sternberg, R., 1988. *The psychology of love*. New Haven: Εκδόσεις Yale University Press.

Sternberg, R.J., 1986, "A triangular theory of love.", *Psychological review*, vol. 93, no. 2, pp. 119-135.

Sternberg, R.J., 1997, "Construct validation of a triangular love scale", *European Journal of Social Psychology*, vol. 27, no. 3, pp. 313-335.

Ελληνική βιβλιογραφία

Θεμελή, Α & Κορδούτης, Π, 2007. Ατομικές διαφορές στη σύναψη δεσμού κατά την ενήλικη ζωή και σεξουαλικότητα. *Επετηρίδα του Τμήματος Ψυχολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, vol. 7, pp. 133-164

Κοκκινάκη, Φ, 2006. *Κοινωνική Ψυχολογία: Εισαγωγή στη μελέτη της κοινωνικής συμπεριφοράς*. Αθήνα: Εκδόσεις τυπωθήτω.

Κυριαζή, Ν, 1999. *Η κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική ανασκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Κορδούτης, Π, 2007. Οι επιδράσεις της ισοτιμίας στη συναισθηματική επικοινωνία των συντρόφων της ερωτικής σχέσης. *Ψυχολογία*, vol. 14(1), pp. 27-41.

Κορδούτης, Π, & Παυλόπουλος, Β, 2006. *Πεδία έρευνας στην Κοινωνική Ψυχολογία: πολιτισμός, μετανάστευση, οργανισμοί, υγεία- πρόληψη, στενές διαπροσωπικές σχέσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός, pp. 330-365.

Παπαναστασίου, Κ, & Παπαναστασίου, Ε, 2005. *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία: Έκδοση συγγραφέα.

Τσιάκου, Η, 1972. *Παρεξηγημένες αξίες*. Αθήνα: Εκδόσεις Τήνος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 3. ANOVA:

Αυτοαντίληψη του βιώματος της Ολοκληρωτικής αγάπης.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4162,105	1	4162,105	13,211	,000
Within Groups	51037,944	162	315,049		
Total	55200,049	163			

Πίνακας 4. ANOVA:

Συσχέτιση τριών συστατικών με τη Διάρκειας σχέσης στο χρόνο.

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Πάθος	Between Groups	4,222	7	,603	3,146	,003
	Within Groups	58,673	306	,192		
	Total	62,895	313			
Εγγύτητα	Between Groups	1,180	7	,169	2,133	,040
	Within Groups	24,339	308	,079		
	Total	25,519	315			
Δέσμευση	Between Groups	,906	7	,129	,549	,797
	Within Groups	71,842	305	,236		
	Total	72,748	312			

Πίνακας 5. ANOVA:

Ερώτηση ελέγχου1 της αυτοαντίληψης των τριών συστατικών.

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Εγγύτητα	Between Groups	17660,536	6	2943,423	9,358	,000
	Within Groups	39315,191	125	314,522		
	Total	56975,727	131			
Πάθος	Between Groups	18998,485	6	3166,414	6,617	,000
	Within Groups	59335,531	124	478,512		
	Total	78334,015	130			
Δέσμευση	Between Groups	32821,797	6	5470,300	16,208	,000
	Within Groups	41850,859	124	337,507		
	Total	74672,656	130			

Πίνακας 6. ANOVA:

Ερώτηση ελέγχου2 της αυτοαντίληψης του Πάθους.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	50160,739	18	2786,708	13,875	,000
Within Groups	21290,061	106	200,850		
Total	71450,800	124			

Πίνακας 7. ANOVA:

Ερώτηση ελέγχου2 της αυτοαντίληψης της Εγγύτητας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	30679,605	12	2556,634	12,780	,000
Within Groups	22605,507	113	200,049		
Total	53285,111	125			

Πίνακας 8. ANOVA:

Ερώτηση ελέγχου² της αυτοαντίληψης της Δέσμευσης.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	42336,580	15	2822,439	10,522	,000
Within Groups	29239,708	109	268,254		
Total	71576,288	124			

Πίνακας 9. ANOVA:

Πάθος, Χρονική διάρκεια σχέσης και Ολοκληρωτική αγάπη.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	23810,385	72	330,700	6,238	,000
Within Groups	2120,500	40	53,013		
Total	25930,885	112			

Πίνακας 10. ANOVA:

Ολοκληρωτική αγάπη & Μοντέλο ενίσχυσης συναισθήματος.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	166020,721	3	55340,240	17,548	,000
Within Groups	394207,434	125	3153,659		
Total	560228,155	128			

Πίνακας 11. ANOVA:

Ολοκληρωτική αγάπη & Αρχή της αμοιβαιότητας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	198734,651	4	49683,663	17,091	,000
Within Groups	363373,541	125	2906,988		
Total	562108,192	129			

Πίνακας 12. ANOVA:
Ολοκληρωτική αγάπη & Ομοιότητα στάσεων – Ατομικές.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	129431,431	4	32357,858	9,371	,000
Within Groups	424722,788	123	3453,031		
Total	554154,219	127			

Πίνακας 13. ANOVA:
Ολοκληρωτική αγάπη & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτικές.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	119387,117	4	29846,779	8,392	,000
Within Groups	441011,116	124	3556,541		
Total	560398,233	128			

Πίνακας 14. ANOVA:
Ολοκληρωτική αγάπη & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτισμικές.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	46523,563	4	11630,891	2,797	,029
Within Groups	515566,917	124	4157,798		
Total	562090,481	128			

Πίνακας 15. ANOVA:

Ολοκληρωτική αγάπη & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Κοινωνικότητας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	141187,280	4	35296,820	10,482	,000
Within Groups	420920,912	125	3367,367		
Total	562108,192	129			

Πίνακας 16. ANOVA:

Ολοκληρωτική αγάπη & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Ελκυστικότητα.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	134912,623	4	33728,156	9,869	,000
Within Groups	427195,569	125	3417,565		
Total	562108,192	129			

Πίνακας 17. ANOVA:

Ολοκληρωτική αγάπη & Αρχή της ισοτιμίας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	117451,685	4	29362,921	8,205	,000
Within Groups	443737,865	124	3578,531		
Total	561189,550	128			

Πίνακας 18. ANOVA:

Μη - Έρωας & Μοντέλο ενίσχυσης συναισθήματος.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	237405,111	4	59351,278	22,950	,000
Within Groups	372397,560	144	2586,094		
Total	609802,671	148			

Πίνακας 19. ANOVA:

Μη - Έρωσ & Αρχή της αμοιβαιότητας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	203370,433	4	50842,608	17,940	,000
Within Groups	405271,641	143	2834,067		
Total	608642,074	147			

Πίνακας 20. ANOVA:

Μη - Έρωσ & Ομοιότητα στάσεων – Ατομικές.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	119806,903	4	29951,726	8,682	,000
Within Groups	486449,378	141	3449,996		
Total	606256,281	145			

Πίνακας 21. ANOVA:

Μη - Έρωσ & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτικές.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	119054,639	4	29763,660	8,734	,000
Within Groups	490748,032	144	3407,972		
Total	609802,671	148			

Πίνακας 22. Ανάλυση Διακύμανσης
Μη - Έρωσ & Ομοιότητα στάσεων – Πολιτισμικές.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	122455,479	4	30613,870	9,088	,000
Within Groups	478354,521	142	3368,694		
Total	600810,000	146			

Πίνακας 23. Ανάλυση Διακύμανσης
Μη - Έρωσ & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Κοινωνικότητας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	114895,166	4	28723,791	8,358	,000
Within Groups	494907,505	144	3436,858		
Total	609802,671	148			

Πίνακας 24. Ανάλυση Διακύμανσης
Μη - Έρωσ & Επιλογή του συντρόφου βάση συνταιριάσματος – Ελκυστικότητα.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	211777,922	4	52944,480	19,208	,000
Within Groups	394160,639	143	2756,368		
Total	605938,561	147			

Πίνακας 25. Ανάλυση Διακύμανσης
Μη - Έρωσ & Αρχή της ισοτιμίας.

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	211777,922	4	52944,480	19,208	,000
Within Groups	394160,639	143	2756,368		
Total	605938,561	147			

Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Διαδικτύου
ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Ερευνήτρια: Μαρία Μαρσαγγίδου.

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Κ. Βίκυ Τρίγκα.

1. Φύλο: Άνδρας Γυναίκα
2. Ηλικία:
3. Τόπος διαμονής (Πόλη/ Χωριό):
4. Μορφωτικό επίπεδο:
Δημοτικό Μέση εκπαίδευση Πανεπιστήμιο/ Κολέγιο
Μεταπτυχιακές Σπουδές
5. Τύπος σχέσης: (Αφορά τη σχέση για την οποία θέλετε να μας μιλήσετε)
Μόνος/η Σε σχέση Λογοδοσμένος/η
Αρραβωνιασμένος/η Παντρεμένος/η Εξωσυζυγική σχέση
Χήρος/α Χωρισμένος/η Διαζευγμένος/η
Άλλο
6. Χρονική διάρκεια σχέσης:
7. Θεωρείτε ότι βιώνετε την αγάπη στην πληρότητα της; Ναι Όχι

8. Αξιολογήστε σε κλίμακα από 1-9, όπου 1= Καθόλου και 9= Απόλυτα, πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω φράσεις:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Καθόλου	Ελάχιστα	Πολύ	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πολύ	Πάρα	Απόλυτα
Εγγύτητα:			Λίγο					Πολύ	
Υποστηρίζω ενεργά την ευημερία του/της συντρόφου μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Έχω ζεστή σχέση με τον/την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Μπορώ να βασιστώ στον/στην σύντροφό μου σε μian ανάγκη.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Ο/ Η σύντροφός μου μπορεί να βασιστεί σε μένα σε μian ανάγκη.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Είμαι πρόθυμος να μοιραστώ ότι είμαι και όσα μου ανήκουν με τον/την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Παίρνω ιδιαίτερη συναισθηματική υποστήριξη από τον/την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Δίνω ιδιαίτερη συναισθηματική υποστήριξη στον/στην σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Έχω καλή επικοινωνία με τον/την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Στην ζωή μου, δίνω μεγάλη αξία στον/την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Νιώθω κοντά στον/στην σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Έχω άνετη σχέση με τον/την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Νιώθω πως καταλαβαίνω Πραγματικά τον/ την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Νιώθω πως ο/ η σύντροφός μου με καταλαβαίνει πραγματικά.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Νιώθω πως μπορώ πραγματικά να εμπιστευτώ τον/ την σύντροφό μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐
Με τον/την σύντροφό μου λέμε πολύ βαθιά προσωπικά μας πράγματα.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐	6 ☐	7 ☐	8 ☐	9 ☐

Αθροίστε τις απαντήσεις σας για να βρείτε το βαθμό Εγγύτητας που βιώνετε στη σχέση σας:

Σκορ από 1 μέχρι 45 = Λίγο, Σκορ από 46 μέχρι 90 = Μέτρια, Σκορ από 91 μέχρι 135 = Πολύ.

Πάθος:

1 2 3 4 5 6 7 8 9
Καθόλου Ελάχιστα Πολύ Λίγο Μέτρια Αρκετά Πολύ Πάρα Απόλυτα
Λίγο Πολύ

Και μόνο που βλέπω τον/την σύντροφό μου αναστατώνομαι.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Πάνω τον εαυτό μου να σκέφτεται τον/την σύντροφό μου συχνά στη διάρκεια της ημέρας.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Η σχέση μου με τον/την σύντροφό μου είναι πολύ ρομαντική.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Βρίσκω, προσωπικά, τον/την Σύντροφό μου πολύ ελκυστικό/ή.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Εξιδανικεύω τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Δεν μπορώ να φανταστώ πως άλλο πρόσωπο μπορεί να με κάνει τόσο ευτυχισμένο/η όσο ο/η σύντροφός μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Θα προτιμούσα να είμαι με τον/την σύντροφό μου παρά με οποιονδήποτε άλλον/η.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Δεν υπάρχει τίποτα σημαντικότερο στη ζωή μου από τη σχέση μου με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Μου αρέσει ιδιαίτερα η σωματική επαφή με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Υπάρχει σχεδόν κάτι "μαγικό" στη σχέση μου με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Λατρεύω τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Δεν μπορώ να φανταστώ τη ζωή χωρίς τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Η σχέση μου με τον/την σύντροφό μου έχει πάθος.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Όταν βλέπω ρομαντικές ταινίες και διαβάζω ρομαντικά βιβλία σκέφτομαι τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Φαντασιώνομαι για τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Αθροίστε τις απαντήσεις σας για να βρείτε το βαθμό Πάθους που βιώνετε στη σχέση σας:

Σκορ από 1 μέχρι 45 = Λίγο, Σκορ από 46 μέχρι 90 = Μέτρια, Σκορ από 91 μέχρι 135 = Πολύ.

Δέσμευση:

1 2 3 4 5 6 7 8 9
 Καθόλου Ελάχιστα Πολύ Λίγο Μέτρια Αρκετά Πολύ Πάρα Απόλυτα
 Λίγο Πολύ

Το ξέρω πως νοιάζομαι για τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Είμαι αποφασισμένος να κρατήσω τη σχέση μου με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Λόγω της δέσμευσής μου με τον/την σύντροφό μου, δεν θα άφηνα άλλους να μπουν ανάμεσά μας.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Έχω εμπιστοσύνη στη σταθερότητα της σχέσης μου με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Δεν θα άφηνα τίποτα να μπει εμπόδιο στη δέσμευση μου με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Έχω τη προσδοκία πως η αγάπη μου για τον/την σύντροφό μου θα κρατήσει για όλη την υπόλοιπή μου ζωή.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Πάντα θα αισθάνομαι πολύ μεγάλη ευθύνη για τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Θεωρώ πως η δέσμευσή μου για τον/την σύντροφό μου είναι ακλόνητη.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Δε μπορώ να φανταστώ τη σχέση με τον/την σύντροφό μου να τερματίζεται.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Είμαι σίγουρος για την αγάπη μου για τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Θεωρώ τη σχέση μου με τον/την σύντροφό μου μόνιμη.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Θεωρώ τη σχέση μου με τον/την σύντροφό μου καλή απόφαση.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Νιώθω ευθύνη απέναντι στον/στην σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Σκοπεύω να συνεχίσω τη σχέση μου με τον/την σύντροφό μου.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Ακόμα και όταν έχω προβλήματα με τον/την σύντροφο μου, παραμένω δεσμευμένος στη σχέση μου μαζί του.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Αθροίστε τις απαντήσεις σας για να βρείτε το βαθμό Πάθους που βιώνετε στη σχέση σας:

Σκορ από 1 μέχρι 45 = Λίγο, Σκορ από 46 μέχρι 90 = Μέτρια, Σκορ από 91 μέχρι 135 = Πολύ.

Αν και τα τρία σκορ είναι στην κατηγορία «Πολύ», τότε είναι πιθανόν να βιώνετε την αγάπη στην πληρότητα της.

9. Ποια συναισθήματα τρέφετε για τον/την σύντροφο σας; (Δώστε μέχρι 4 απαντήσεις)

Τρυφερότητα	☐	Σεξουαλική Επιθυμία	☐	Σεβασμό	☐
Αγάπη	☐	Κατανόηση	☐	Έλξη	☐
Δε μπορώ να ζήσω χωρίς αυτόν	☐	Πάθος	☐	Υπευθυνότητα	☐
Ευτυχία στην παρουσία του	☐	Δέσιμο	☐	Διέγερση	☐

10. Πόσο της %:

- A. Αγαπάτε με πάθος τον/την σύντροφό σας; _____
- B. Στηρίζετε, κατανοείτε και νοιάζεστε για τον/την σύντροφο σας; _____
- Γ. Θα κάνατε τα πάντα για να είστε μαζί; _____

11. Θεωρείτε πως η σχέση σας έχει βελτιωθεί στο χρόνο ως προς:

A. Την σεξουαλική σας ζωή	Ναι	☐	Όχι	☐
B. Την Οικειότητα/δέσιμο μεταξύ σας	Ναι	☐	Όχι	☐
Γ. Σας φοβίζει ο χωρισμός	Ναι	☐	Όχι	☐

12. Πως θα ορίζατε την αγάπη;

- «Η αγάπη πεθαίνει από την παραμέληση ή εγκατάλειψη. Πεθαίνει από τύφλωση και αδιαφορία. Πεθαίνει από κούραση, από έλλειψη φροντίδας... Η αγάπη απαιτεί προσπάθεια για να παραμείνει υγιής». (Eric Fromm)
- «Αληθινή αγάπη είναι να θέλεις να δίνεις στον άλλο χωρίς να σκέφτεσαι ποιος ωφελείται περισσότερο». (Leo Buscaglia)
- «Οι άνθρωποι αναπτύσσονται μέσα σε μια ιεραρχία αναγκών, που οδηγούν τον άνθρωπο στην αναζήτηση της επιβίωσης, της ασφάλειας, της ομορφιάς, της γνώσης, της δικαιοσύνης, της αλήθειας, της αγάπης». (Abraham Maslow)

13. Αξιολογήστε σε κλίμακα από 1-5, όπου 1= Καθόλου και 5= Πάρα Πολύ, πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω φράσεις:

	1	2	3	4	5
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
Περνάω όμορφα όταν βρίσκομαι με τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Εκδηλώνω την αγάπη μου προς τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Έχουμε τις ίδιες ηθικές αντιλήψεις με τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Έχουμε την ίδια στάση αντιμετώπισης απέναντι σε κοινωνικά θέματα με τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Έχουμε κοινά ενδιαφέροντα με τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Είμαστε του ίδιου κοινωνικοοικονομικού επιπέδου με τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Είμαστε το ίδιο ελκυστικοί με τον/την σύντροφο μου.	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐
Δίνω στον/στην σύντροφο μου όσα μου δίνει και αυτός; (Ούτε πιο πολλά ούτε πιο λίγα)	1 ☐	2 ☐	☐	☐	☐

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συνεργασία.